

WZÓR

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa – profil ogólnoakademicki)

Załącznik nr 1

do Uchwały Nr 942/2015
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 10 grudnia 2015

dokonanej w dniach 14 – 15 kwietnia 2016 r. na kierunku historia

prowadzonym w ramach obszaru nauk humanistycznych na poziomie studiów I i II stopnia o profilu ogólnoakademickim, realizowanych w formie studiów stacjonarnych w Instytucie Historii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodnicząca: dr Agnieszka Janiak-Jasińska - członkini PKA

członkowie:

1. prof. dr hab. Cezary Kukło - ekspert PKA
2. prof. dr hab. Marek Wilczyński - ekspert PKA
3. mgr Wioletta Marszelewska – ekspert PKA ds. wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia
4. Patrycja Pilat, ekspert PKA ds. studenckich

INFORMACJA O WIZYTACJI I JEJ PRZEBIEGU

Ocena jakości kształcenia na kierunku historia prowadzonym na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2015/2016. Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku. Poprzednio dokonano oceny w roku akademickim 2009/2010, przyznając ocenę pozytywną (uchwała z 10 czerwca 2010 r.).

Większość sformułowanych wówczas zaleceń została zrealizowana. W mocy pozostały dwa, dotyczące dostosowania budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych i poprawy jakości recenzji prac dyplomowych.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Zespół Oceniający PKA zapoznał się z raportem samooceny przekazanym przez władze Uczelni. Wizytacja rozpoczęła się od spotkania z Władzami Uczelni, Wydziału oraz Instytutu, dalszy przebieg wizytacji odbywał się zgodnie z ustalonym harmonogramem. W trakcie wizytacji odbyły się spotkania ze studentami, pracownikami Wydziału, z osobami odpowiedzialnymi za funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, za prowadzenie kierunku studiów, praktyki, a także z przedstawicielami Samorządu Studentów, Biura Karier. Ponadto dokonano przeglądu wybranych prac dyplomowych i etapowych, przeprowadzono hospitację zajęć oraz dokonano przeglądu bazy dydaktycznej i socjalnej wykorzystywanej w procesie dydaktycznym. Przed zakończeniem wizytacji dokonano wstępnych podsumowań, sformułowano uwagi i zalecenia, o których Przewodnicząca Zespołu oraz eksperci poinformowali władze Uczelni na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

OCENA SPEŁNIENIA KRYTERIÓW OCENY PROGRAMOWEJ DLA KIERUNKÓW STUDIÓW O PROFILU OGÓLNOAKADEMICKIM

Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia			X		
2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe ¹ zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku		X			

¹ Określenia: obszar wiedzy, dziedzina nauki i dyscyplina naukowa, dorobek naukowy, osiągnięcia naukowe, stopień i tytuł naukowy oznaczają odpowiednio: obszar sztuki, dziedziny sztuki i dyscypliny artystyczne, dorobek artystyczny, osiągnięcia artystyczne oraz stopień i tytuł w zakresie sztuki.

oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia					
3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia		X			
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, oraz prowadzenie badań naukowych			X		
5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy		X			
6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów		X			

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe informacje i syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli nr 1.

Uczelnia przedstawiła zwięzłą, ale wyczerpującą odpowiedź na uwagi przedstawione przez ZO PKA w Raporcie powizytacyjnym, odnoszącą się głównie do oceny kryterium 1. Władze Wydziału zgodziły się z zastrzeżeniami ekspertów PKA, wskazującymi na niedostateczne wykorzystanie wzorców międzynarodowych przy projektowaniu kierunkowych efektów kształcenia, niedoskonałości systemu weryfikacji osiągania efektów kształcenia utrudniające sprawdzenie uzyskania przez studenta wszystkich efektów i ocenę progresji ich opanowania, słabości procesu dyplomowania.

Jednostka wyjaśniała, że już w maju 2016 r. zobowiązała wszystkich promotorów i recenzentów do udostępniania studentom recenzji prac dyplomowych przez egzaminem dyplomowym i skorygowała procedurę dyplomowania, która w nowym kształcie obowiązywać będzie od roku akademickiego 2016/2017. Zadeklarowała wdrożenie od nowego roku akademickiego procedury uznawania osiągniętych uprzednio efektów kształcenia określonych przez uchwałę Senatu UJK Nr 54/2015 z dnia 25 czerwca 2015 r. oraz zróżnicowanie form zaliczeń i egzaminów, tak, by pozwalały one na sprawdzenie wszystkich zakładanych efektów kształcenia (także z obszaru kompetencji społecznych). Poinformowała także o trwających pracach nad nowym, udoskonalonym programem studiów, w którym uwzględnione zostaną wzorce międzynarodowe, zwiększona zostanie liczba godzin praktyk zawodowych na specjalizacjach poza nauczycielskich, zaś moduł nauczycielski poprzez zastosowanie efektów z obszaru nauk społecznych lepiej powiązany zostanie z kierunkowymi efektami kształcenia. Przyjęty kalendarz działań pozwala założyć, że zmiany

te zostaną wprowadzone w życie z początkiem roku akademickiego 2017/2018. Eksperti PKA biorą pod uwagę fakt, że zmiany w systemie oceny osiągania efektów kształcenia wymagają zaangażowania nie tylko Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia i Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, ale także analogicznej komisji uczelnianej, obowiązuje on bowiem nie tylko w wizytowanej jednostce. Na podstawie uzupełnionych przez władze Wydziału informacji oraz wyjaśnień podniesiono ocenę kryterium nr. 1 z oceny *znacząco* na ocenę *w pełni*. Eksperti PKA przyjmują wyjaśnienia dot. kryterium 2 i podtrzymują swoją opinię, iż jednostka spełnia je *w pełni*. W odpowiedzi nie odniesiono się natomiast do zastrzeżeń zgłoszonych w kryterium 4. Ocena *znacząco* pozostaje więc w mocy.

Tabela nr 1

Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
Kryterium	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia		X			

1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

1.1. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia.*

1.2. Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian zachodzących w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych, z których kierunek się wywodzi, oraz są zorientowane na potrzeby otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.

1.3 Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz wskazała dziedzinę/dziedziny nauki oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.

1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.), efekty kształcenia są także zgodne ze standardami kształcenia określonymi w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów, uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy,

umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na rynku pracy, oraz w dalszej edukacji.*

1.5 Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określonego dla ocenianego kierunku o profilu ogólnoakademickim.*

1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy.

1.5.2 Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualny stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku.*

1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w przypadku studentów studiów pierwszego stopnia - co najmniej przygotowanie do prowadzenia badań, obejmujące podstawowe umiejętności badawcze, takie jak: formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników badań, zaś studentom studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich – udział w prowadzeniu badań w warunkach właściwych dla zakresu działalności badawczej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie prac badawczych przez studentów.*

1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.

1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie/dziedzinach nauki związanej/związanych z ocenianym kierunkiem więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.*

1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.*

1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa.*

1.5.8. W przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe, jednostka określa efekty kształcenia i metody ich weryfikacji, oraz zapewnia właściwą organizację praktyk, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do celów i efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku oraz liczbę miejsc odbywania praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku.

1.5.9. Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi uczelniami lub instytucjami naukowymi.

1.6. Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów.*

1.7. System sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia.*

1.7.1. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć.*

1. Ocena: znacząco

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.

1.1.

Misję i strategię uczelni określa *Uchwała Senatu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach nr 18/2012 z dnia 29 marca 2012 w sprawie przyjęcia zasad misji i strategii UJK*. Koncepcja kształcenia na kierunku historia w Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach zachowuje pełną zgodność z misją uczelni, w szczególności z założeniami ogólnymi dotyczącymi prowadzenia wyspecjalizowanych badań naukowych i wszechstronnej działalności edukacyjnej. Pracownicy ocenianej jednostki prowadzą specjalistyczne badania historyczne z różnych dziedzin historii i wszystkich epok historycznych ze szczególnym naciskiem na badanie regionalnego dziedzictwa cywilizacyjnego i kulturowego (zgodnie z pt. 3 c Misji UJK). W zakresie działalności dydaktycznej kształcą studentów historii w różnych specjalnościach. Poza tym pracownicy i studenci promują nauki historyczne i popularyzują dziedzictwo regionu świętokrzyskiego. Działalność badawcza, dydaktyczna i popularyzatorska IH UJK w Kielcach wpisuje się też w umieszczonej w preambule misji uczelni zobowiązaniu do służby dla środowiska regionu i umacniania więzi międzynarodowych i dialogu międzykulturowego. Służą temu przedmioty takie jak „Dziedzictwo kulturowe ziem międzyrzecza Wisły i Pilicy do końca XVIII wieku”, „Mniejszości narodowe, etniczne i wyznaniowe w Małopolsce do końca XVIII wieku”, „Rejestracja zabytków i opracowanie dokumentacji”, „Kultura narodów Wysp Brytyjskich”, „Kultura amerykańska” (wybór z oferty przedmiotów dla I stopnia) oraz „Współczesne instytucje ochrony dziedzictwa i zarządzania dobrami kultury”, „Samorząd i polityka lokalna”, „Społeczeństwo obywatelskie”, „Integracja europejska”, „Problemy współczesnego świata”, jak też tematyka prac dyplomowych, często integralnie związana z lokalnymi i regionalnymi zasobami źródłowymi. To wybrane przykłady z programu studiów, wśród zakładanych efektów kształcenia na wagę przywiązywaną w koncepcji i procesie kształcenia do aspektów regionalnych i międzynarodowych wskazują efekty HIS1A_W11, W19, W20, U07, U08, K07 i K08 oraz HIS2A_W10, W18, W21, U10, U17, K05, K06.

Przyjęta w IH UJK w Kielcach koncepcja kształcenia odpowiada celom polityki jakości przyjętym w uczelni Uchwałami Senatu Nr 27/2012, 26/2013 oraz zasadami dotyczącymi tworzenia i redagowania efektów kształcenia, zawartymi w procedurze WSZJK-U/1. W programach kształcenia zarówno na płaszczyźnie zakładanych efektów kształcenia, jak i treści kształcenia i doboru przedmiotów widoczna jest troska o uwzględnianie potrzeb lokalnego rynku pracy, uwag interesariuszy zewnętrznych i opinii studentów. Programy są ewaluowane

zgodnie z zaleceniami dotyczącymi osiągania celów przyjętej w uczelni polityki jakości, co skutkuje konkretnymi korektami programów kształcenia, uwzględniającymi opinie interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych (patrz pkt. 6.1.1. raportu).

Koncepcja kształcenia i efekty kształcenia na kierunku historia w IH UJK w Kielcach uwzględniają wzorce i doświadczenia krajowe. Program studiów oparty został w dużej mierze o projekt wzorcowych efektów kształcenia dla kierunku historia, wypracowanych przez zespół ds. dydaktyki szkoły wyższej Polskiego Towarzystwa Historycznego i o dobre praktyki innych polskich uczelni.

Inaczej jest z wzorcami międzynarodowymi. W punkcie 10. programu kształcenia dla studiów pierwszego i dla studiów drugiego stopnia znajdujemy jedynie zagadkową informację, że „podczas formułowania kierunkowych efektów kształcenia Zespół ds. Wdrożenia KRK i Zapewnienia Jakości Kształcenia inspirował się deskryptorami bolońskimi oraz ramami kwalifikacji innych krajów EU”. Nie wiadomo czym są bliżej nie określone „deskryptory bolońskie”, ani jakie jest odniesienie „ram kwalifikacji innych krajów EU” do przedstawionych efektów kształcenia w IH UJK. W rozmowach prowadzonych podczas wizyty zespołu oceniającego nie udało się tego wyjaśnić. Podając inspiracje międzynarodowe nie odwołano się do bardzo dobrego wzorca jakim jest *A Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles Including Programme Competences and Programme Learning Outcomes*, Bilbao, Groningen and The Hague, 2010, gdzie w Aneksie nr 3 na str. 65-76 podane są bardzo ciekawe propozycje budowania efektów kształcenia dla studiów historycznych I, II i III stopnia, a w aneksie 2 na str. 63 i 64 znajduje się lista kompetencji generycznych ogromnie pożądanym z uwagi na podniesienie *employability* absolwentów. Innym międzynarodowym wzorcem, do którego można sięgać są materiały opracowane przez The Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA UK). Na stronie internetowej QAA są do wykorzystania *Subject Benchmark Statement History (2007 i 2014)*, *Classics and ancient history including Byzantine studies and Modern Greek (2007 i 2014)*, *Archaeology (2007 i 2014)* a w odpowiednich zakładkach znaleźć można także *Skills for employability*. Oczywiście możliwości jest dużo więcej, to tylko najpopularniejsze wzorce dotyczące historii, dostępne w Internecie i wielokrotnie cytowane na różnych spotkaniach związanych z wprowadzeniem KRK. Brak też wzmianki czy i w jakim stopniu wykorzystano doświadczenia zagranicznych uczelni partnerskich, z którymi IH UJK w Kielcach współpracuje.

1.2.

IH UJK w Kielcach przykłada dużą wagę do zapewniania absolwentom kompetencji zapewniających im zdolność do uzyskania i utrzymania zatrudnienia na zmiennym rynku pracy. Programy studiów i specjalności w ramach tych programów planowane są także w ramach konsultacji z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi. Dobrym pomysłem w ramach dopasowywania oferty edukacyjnej do potrzeb otoczenia społecznego i rynku pracy jest stworzenie grupy studentów 40+. Problemem natomiast jest wymiar praktyk na specjalnościach innych niż nauczycielska. Trudno przypuszczać, by wymiar czasowy praktyki określony na 60 godzin zapewniał zaznajomienie się z realiami rynku pracy umożliwiające rozpoznanie aktualnych trendów i dopasowanie się do nich.

Koncepcja kształcenia uwzględnia tendencje zmian zachodzących w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych. Wprowadza się nowe specjalizacje ukierunkowane przede wszystkim na regionalne otoczenie społeczne i kulturowe.

1.3.

Efekty kształcenia dla kierunku historia na poziomie studiów I i II stopnia zostały w IH UJK w Kielcach przyporządkowane do obszaru kształcenia w zakresie nauk humanistycznych, co

zatwierdziły Uchwały Senatu UJK nr 88/2012 i nr 89/2012. Przypisanie do dyscypliny naukowej historia znajduje się natomiast w załączniku nr 1 do *Uchwały Senatu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 18 grudnia 2014 roku w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych i jednostek międzywydziałowych dotyczących uchwalania programów kształcenia dla studiów wyższych, studiów doktoranckich, studiów podyplomowych oraz kursów dokształcających*. Powołany załącznik wymienia historię jako dyscyplinę wiodącą, a w wierszu poniżej wymienia także: „*Historia polityczna, historia gospodarcza, historia społeczna, historia doktryn politycznych i prawnych, historia wojskowości, historia nauki, historia religii, historia Kościoła, antropologia historyczna, historia sztuki, historia kultury materialnej, historia historiografii, historia regionalna*”. Wprowadza to chaos, bo mieszane są różne nurty dyscypliny naukowej historia z inną dyscypliną naukową, jaką jest historia sztuki. O ile wzmiankowanie historii sztuki jako dyscypliny dodatkowej jest w pełni zasadne, szczególnie biorąc pod uwagę ciekawe programy specjalizacji w zakresie dziedzictwa kulturowego czy historii regionalnej, to nie ma uzasadnienia dla drobiazgowego wyliczania nurtów dyscypliny nauki jaką jest historia. Nie wykorzystano też dopuszczanej przecież możliwości sięgnięcia wybiórczo do niektórych obszarowych efektów kształcenia z obszaru nauk społecznych, co w przypadku historii jako nauki z pogranicza obydwóch obszarów wydaje się zasadne. Ułatwiłoby to też powiązanie efektów kształcenia modułu nauczycielskiego z kierunkowymi efektami kształcenia.

1.4.

Zbieżność efektów kształcenia zakładanych dla programów studiów I i II stopnia kierunku historia w IH UJK w Kielcach z efektami kształcenia dla obszaru humanistycznego, do którego przypisano te programy studiów wykazują matryce pokrycia obszarowych i kierunkowych efektów kształcenia zamieszczone w materiałach dodatkowych do raportu samooceny. Analiza przedstawionych matryc wskazuje na pełną spójność kierunkowych efektów kształcenia z efektami kształcenia dla obszarów na pierwszym i drugim stopniu studiów o profilu ogólnoakademickim. Także analiza treści kierunkowych efektów kształcenia i możliwości ich realizacji w ramach poszczególnych przedmiotów w ofercie dydaktycznej IH UJK w Kielcach pozwala stwierdzić, że efekty kierunkowe dla studiów pierwszego i drugiego stopnia powiązane są ze wszystkimi efektami kształcenia dla obszaru kształcenia w zakresie nauk humanistycznych. Twórcom programów kształcenia udało się uniknąć automatycznego przenoszenia treści obszarowych efektów kształcenia do kierunkowych efektów kształcenia, natomiast efekty kierunkowe we wszystkich trzech zakresach odnoszą się prawidłowo do efektów obszarowych uwzględniając w pełni specyfikę przedmiotu, nie zapominając jednak o jego miejscu wśród nauk humanistycznych. Autorzy programów kształcenia w IH UJK w Kielcach nie wykorzystali możliwości odniesienia kierunkowych efektów kształcenia także do efektów kształcenia nauk społecznych. Historia została rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 r. (DZ.U. Nr 179 poz. 1065) przypisana do dziedziny nauk humanistycznych w obszarze nauk humanistycznych, ale zakres badań historyka dotyczy także wielu zjawisk stanowiących przedmiot badań podstawowych nauk zaliczonych w/w rozporządzeniem do obszaru nauk społecznych. Takie nawiązanie byłoby niezwykle trafne np. w przypadku efektów HIS1A_W08 (Posiada wiedzę na temat różnych kierunków badań historycznych, takich jak historia polityczna, gospodarcza, społeczna, kultury, rodziny, gender history itp.) i HIS2A_06 (Ma uporządkowaną, pogłębioną, prowadzącą do specjalizacji szczegółową wiedzę w zakresie różnych kierunków badań historycznych, takich jak historia polityczna, gospodarcza, społeczna, kultury, rodziny, gender history, oral history itp.). Historia społeczna i gospodarcza, jak też historia państwa i prawa nie są i nigdy nie były naukami wyłącznie humanistycznymi, a nawiązanie do efektów kształcenia obszaru nauk społecznych jest w tym przypadku nie tylko dopuszczalne, ale i

konieczne.

Efekty kształcenia sformułowane zostały w sposób zrozumiały. W większości przypadków, szczególnie w zakresie efektów kształcenia z grupy „umiejętności” zastosowano prawidłowo zasady redagowania efektów kształcenia z użyciem *action verbs*, co bardzo dobrze odzwierciedla kategorię konkretny i konkretny, a nie probabilistyczny i życzeniowy charakter określonych w danym efekcie kształcenia kompetencji, które absolwent musi posiadać, by otrzymać dyplom na odpowiednim poziomie kwalifikacji. Choć występują też niewielkie błędy np. w przypadku studiów II stopnia efekt HIS2A_W02 zawiera w sobie elementy efektów kształcenia każdej z trzech kategorii, a efekty HIS2A_W08 i HIS2A_W022 w zasadzie traktują o niemal tym samym zakresie uzyskanych kompetencji. Przypisano je do różnych obszarowych efektów kształcenia (H2A_W03 i H2A_W10). Przy niemal identycznym brzmieniu można te efekty połączyć w jeden, który w zakresie znajomości metod upowszechniania wiedzy historycznej i o historii nawiąże do wiedzy o szeroko pojętej metodologii nauk i dyscyplin naukowych właściwych dla kierunku studiów (efekt obszarowy H2A_W03) i do znajomości instytucji kultury („krzewiących kulturę historyczną”) czyli do efektu obszarowego H2A_W10). Jednolity efekt kierunkowy powstały z połączonych efektów HIS2A_W08 i HIS2A_W022 odwołać się powinien do efektów obszarowych H2A_W03 i H2A_W10. Podobna uwaga dotyczy efektów HIS2A_U08 i U09.

Przyjęte efekty kształcenia dla kierunku historia w IH UJK w Kielcach uwzględniają zdobywanie przez studenta pogłębionej wiedzy, umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej i to na obydwóch poziomach studiów. Wskazują na to następujące kierunkowe efekty kształcenia: HIS1A_W04, W05, W09, W10, W11, W12, W14, W18, U01, U02, U03, U07, U13, U14, U15, K02, K03, K08 oraz HIS2A_W02, W03, W04, W05, W06, W07, W09, W10, W14, W16, W21, U01, U03, U04, U05, U08, U10, U13, U14, U20, U 23, K04, K05. Wymienione kierunkowe efekty kształcenia znajdują odbicie także w modułowych efektach kształcenia przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów. Rozmowy z pracownikami i studentami, jak też wizytacje zajęć szczególnie kształtujących kompetencje badawcze (warsztat naukowy historyka i seminarium magisterskie) pozwoliły ustalić, że w IH UJK w Kielcach efekty kształcenia wpływające na pogłębienie wiedzy oraz umiejętności badawczych, jak i kompetencji społecznych z nimi powiązanych realizowane są prawidłowo i traktowane bardzo poważnie.

Słabo zostały zaprezentowane kompetencje generyczne o charakterze uniwersalnym, które zgodnie z wszelkimi badaniami rynku pracy stanowią ważny atut przy poszukiwaniu zatrudnienia. Uwzględniono wprawdzie kompetencje umożliwiające komunikację, porozumiewanie się, pracę w zespole, samoocenę, formułowanie własnych sądów, umiejętność argumentacji dyskusji, czy gotowość do promocji wiedzy w swojej dyscyplinie nauki, ale brakło ważnych dla przyszłego zatrudnienia umiejętności zarządzania czasem własnym i innych, zdolności tworzenia nowych idei, umiejętności do motywowania ludzi do osiągnięcia wspólnych celów, umiejętności dostosowania do nowych sytuacji i działania pod presją. Warto, by IH UJK w Kielcach uwzględnił przy ewentualnych zmianach w programie wspomnianą w punkcie 1.1 raportu listę kompetencji generycznych programu TUNING. Niekorzystne jest też zawężanie kompetencji generycznych wyłącznie do studiowanej dyscypliny. Jednym z przykładów może być niezbyt szczęśliwe i sprzeczne z obowiązującymi wymogami sformułowanie dotyczące kompetencji językowych absolwenta obydwóch poziomów studiów. Poprawnie określono poziomy B 2 i B2+ ESOKJ, ale zupełnie niepotrzebnie zawężono te kompetencje wpisując „Ma umiejętności językowe (obcy język nowożytny) w zakresie nauk historycznych”, a przecież zgodnie z obowiązującymi przepisami absolwent ma posiadać ogólną, pełną znajomość języka na określonym poziomie ESOKJ, a nie zawężoną jedynie do studiowanej dyscypliny.

Przyjęte efekty kształcenia w zakresie specjalności nauczycielskiej spełniają wymogi

określone w standardzie kształcenia nauczycieli, co wykazują załączone do raportu samooceny matryce pokrycia efektów kształcenia. Jednak w redakcji kierunkowych efektów kształcenia powinno się zadbać o bardziej jednoznaczne zaznaczenie oczekiwanych kompetencji w zakresie nauczania przekazywania i popularyzacji wiedzy historycznej, ponieważ brakuje w nich efektów kierunkowych jednoznacznie wskazujących na zdobywanie kompetencji umożliwiających popularyzację i przekazywanie wiedzy historycznej, które są niezbędne dla przyszłych nauczycieli, a w przypadku innych specjalności korzystnie wpływają na *employability* absolwenta. W stopniu niepełnym na takie kompetencje wskazują efekty kierunkowe HIS1A_W15, U06 i K08 oraz HIS2A_W08, W22, U17 i K06, brak jednak kierunkowych efektów kształcenia jednoznacznie nakierowanych na kompetencje w zakresie upowszechniania, popularyzacji i nauczania historii, które powinny być wyjściem i nawiązaniem do specjalności pedagogicznej, a absolutnie nie przeszkadzają też w odniesieniu do pozostałych specjalności.

1.5.

Na podstawie analizy programu studiów i dokumentacji, rozmów z pracownikami i studentami IH UJK w Kielcach oraz obserwacji dotyczących organizacji i realizacji procesu kształcenia stwierdzić można, że zagwarantowano warunki umożliwiające studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia na odpowiedni poziomie kształcenia kierunku historia o profilu ogólnoakademickim. Potwierdzają to też udostępnione ekspertom ankiety samooceny osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia wypełniane przez studentów i absolwentów.

1.5.1.

Program studiów w zakresie modułu specjalnościowego nauczycielskiego jest dostosowany do standardów kształcenia nauczycieli zawartych w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 17. stycznia 2012 r. Problem zaznaczenia korelacji efektów kształcenia specjalności nauczycielskiej z kierunkowymi efektami kształcenia zasygnalizowano w p. 1. 4. raportu.

1.5.2

Treści kształcenia przyjęte w programach kształcenia na pierwszym i drugim stopniu (z uwzględnieniem właściwej progresji kompetencji) dotyczą przede wszystkim zagadnień historii powszechnej (z poszerzeniem wybranych obszarów i epok), prahistorii i historii Polski, historii regionalnej i lokalnej, badania oraz ochrony ojczystego dziedzictwa historycznego i kulturowego, metodologii badań historycznych, historii historiografii, historii i dziedzictwa kulturowego krajów anglosaskich, historii wojskowości, gospodarczej, społecznej, antropologii historycznej, gender history.

Przyjęte w sylabusach treści kształcenia odpowiadają aktualnemu stanowi badań naukowych i silnie powiązane są z prowadzonymi przez pracowników instytutu badaniami naukowymi, co szczególnie widoczne jest w przedmiotach dotyczących historii regionu i dziedzictwa historycznego i kulturowego Małopolski. Prowadzący zajęcia oferują studentom wybór aktualnej najnowszej literatury (w ponad 80-85 %), lub literatury szczególnie wartościowej z punktu widzenia śledzenia rozwoju rozumienia i opisywania procesu dziejowego (przykładem pozytywnym takiego wyboru jest rekomendacja w ramach kursu historii starożytnej jako jednej z pozycji uzupełniających wydanego w 1934 r. podręcznika historii Rzymu autorstwa Ludwika Piotrowicza – dzieła nienowego, ale stanowiącego klasykę, niezbędnego dla budowania kultury badań historycznych u studentów).

Treści kształcenia dobrano tak, by gwarantować osiągnięcie wszystkich założonych modułowych efektów kształcenia. W sylabusach wskazuje się też powiązanie modułowych efektów kształcenia z kierunkowymi, a nawet obszarowymi. Realizacja i opanowanie przez

studenta wszystkich treści kształcenia występujących w modułach gwarantuje po zaliczeniu wszystkich przedmiotów przewidzianych dla danego toku studiów osiągnięcie wszystkich zakładanych w programie kierunkowych efektów kształcenia.

Jako przykład kluczowych treści kształcenia i ich powiązania w efektami kształcenia można podać treści realizowane w ramach poznawania historii regionalnej i regionalnego dziedzictwa kulturowego. Przedmioty tej grupy są niewątpliwie dobrą wizytówką IH UJK w Kielcach i stanowią przykład powiązania badań pracowników z treściami kształcenia oraz odpowiedź na zapotrzebowanie rynku pracy. W zakresie studiów pierwszego stopnia treści kształcenia przyjęte dla historii regionalnej umożliwiają realizację efektów kształcenia HIS1a_W05, W07, W08, W09, W14, W19, W20, U01, U07, U08, U12, U13, U14, K03, K05, K07, K08., a w zakresie studiów drugiego stopnia HIS2A_W08, W09, W15, W16, W17, W18, W21, W22, U 03, U04, U05, U08, U10, U12, U17, U214, K03, K04, K05, K06.

Na podstawie przeglądu wybranych prac dyplomowych na obydwóch stopniach studiów można stwierdzić zgodność treści kształcenia zawartych w programach kształcenia z podejmowaną tematyką prac dyplomowych.

Treści kształcenia dla modułu nauczycielskiego opracowano zgodnie ze standardem.

Na podstawie analizy programu studiów i sylabusów przedmiotów załączonych do raportu samooceny stwierdzić można, że dobór treści programowych na kierunku historia w IH UJK w Kielcach jest zgodny z założonymi efektami kształcenia i uwzględnia aktualny stan wiedzy.

1.5.3

Z dokładnej analizy programu studiów oraz metod kształcenia planowanych w sylabusach poszczególnych grup zajęć, jak też na podstawie hospitacji zajęć i rozmów z pracownikami IH UJK w Kielcach wynika, że stosowane metody kształcenia zostały dobrane trafnie, tak by umożliwić realizację zakładanych efektów kształcenia. Oczywiście stosowane są klasyczne metody podające, jak wykład monograficzny, wykład kursowy, ale na wizytowanych zajęciach warsztatowych obserwowano też umiejętne zastosowanie wykładu interaktywnego. Stosuje się również aktywizujące formy pracy ze studentami, takie jak np. wskazane w rozmowie pohospitacyjnej konstruowanie mapy mentalnej, poddawanie problemu pod dyskusję z udziałem wszystkich studentów czy elementy PBL (problem-based learning), zachęca się studentów do pracy samodzielnej i wykazywania kompetencji w projektach indywidualnych lub grupowych (referaty, eseje, prace projektowe dotyczące rozwiązywania konkretnych problemów). Oceniając stosowane metody kształcenia należy podkreślić różnorodność i trafność doboru metod kształcenia oraz ich dostosowanie do głównego celu, jakim jest osiągnięcie przez absolwenta wszystkich zakładanych efektów kształcenia. Studenci studiów I stopnia posiadają podstawowe kompetencje badawcze w zakresie formułowania problemów, metodyki badań oraz prezentacji wyników, a studenci studiów II stopnia przygotowani są do samodzielnego prowadzenia badań w zakresie nauk historycznych, odpowiednio do progresji kompetencji zakładanej w Deskryptorach Dublińskich oraz w najnowszej Ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (tabele na s. 39 Dz.U. z 2016 poz. 64.)

1.5.4

Program kształcenia na kierunku historia w IH UJK w Kielcach realizowany jest na studiach pierwszego stopnia w wymiarze czasowym 6 semestrów i wymiarze punktacji ECTS równym 180 ECTS, natomiast na studiach drugiego stopnia w wymiarze czasowym 4 semestrów i wymiarze punktacji ECTS równym 120 ECTS. Czas trwania kształcenia przyjęty w programach studiów kierunku historia w IH UJK w Kielcach na pierwszym i na drugim stopniu umożliwia realizację treści programowych i efektów kształcenia dla tych programów przy uwzględnieniu nakładu pracy średnio uzdolnionego studenta.

1.5.5

Stosowana punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi przepisami prawa. Przyjęto przelicznik 1 ECTS = 25 godzin pracy studenta. Spełnione jest też kryterium przypisania ponad 50% punktów ECTS modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi (83% dla studiów pierwszego stopnia i 75-84% (zależnie od specjalności) dla studiów drugiego stopnia.

Liczba punktów ECTS w poszczególnych grupach przedmiotów – zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 3 października 2014 r.		1 st. ECTS	2 st. ECTS
a.	liczba punktów ECTS, którą student powinien uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich	90	60
b.	liczba punktów ECTS, którą student powinien uzyskać w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia	86	41
c.	liczba punktów ECTS, którą student powinien uzyskać w ramach zajęć o charakterze praktycznym, takich jak zajęcia laboratoryjne i projektowe (w zależności od specjalności)	133- 136	95- 112
d.	liczba punktów ECTS, którą student powinien uzyskać w ramach niezwiązanych z kierunkiem studiów zajęć ogólnouczelnianych lub zajęć na innym kierunku studiów	18	9
e.	liczba punktów ECTS za zajęcia z obszaru nauk humanistycznych i nauk społecznych	5	5
f.	liczba punktów ECTS za zajęcia z języka obcego	9	3
g.	liczba punktów ECTS za zajęcia z wychowania fizycznego	2	1
h.	liczba punktów ECTS przypisanych praktykom (specjalność nauczycielska)	10	9

Punktacja ECTS dla modułu specjalności nauczycielskiej na obydwóch stopniach studiów jest zgodna ze standardem kształcenia nauczycieli (liczba przypisanych modułom 2 i 3 standardu ECTS przekracza liczbę wymaganą w standardzie.)

1.5.6

Studenci obydwóch poziomów studiów mają możliwość wyboru zajęć w ramach modułów dyplomowego, specjalnościowego i fakultatywnego. Odpowiednio dla studiów obydwóch stopni liczba punktów ECTS osiąganych w ramach zajęć do wyboru wynosi 76 (1 st. – 42%) i 70 (2 st. – 58%), więc spełniony jest warunek zapewnienia elastyczności wyboru modułów kształcenia w wymiarze ponad 30%

1.5.7

Formy prowadzonych zajęć określa *Zarządzenie Rektora UJK w Kielcach z dnia 30 maja 2014 r. w sprawie ustalenia liczebności grup i form zajęć dydaktycznych*. Stosowane formy to wykłady, konwersatoria, proseminaria i seminaria, laboratoria językowe. Limit liczebności grup konwersatoryjnych to do 25 osób, a grup proseminaryjnych i seminaryjnych - do 12 osób. W IH UJK w Kielcach liczebność grup dydaktycznych nie przekracza ustalonych zarządzeniem limitów. Dobór form zajęć dydaktycznych wykazanych w sylabusach i obserwowanych w czasie hospitacji, liczebność grup i proporcje liczby godzin różnych form zajęć (znaczną ilość form zajęć związanych z kształtowaniem kompetencji praktycznych – patrz p. 1.5.5. raportu pozycja c. w tabeli. Proporcje pomiędzy wykładami a zajęciami konwersatoryjnymi, laboratoryjnymi i warsztatowymi wynoszą odpowiednio 23% / 77% dla pierwszego i 17% /

83% dla drugiego stopnia studiów) umożliwiają studentom osiągnięcie efektów kształcenia we wszystkich kategoriach. Dobór i proporcje form kształcenia umożliwiają studentom osiągnięcie efektów kształcenia w zakresie pogłębionej wiedzy, a zajęcia prowadzone w formie proseminariów, seminariów i uzupełniających zajęć z warsztatu historyka umożliwiają studentom osiągnięcie efektów kształcenia w zakresie umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w badaniach naukowych.

Harmonogramy zajęć gwarantują zachowanie zasad higieny pracy. Pomiędzy kolejnymi zajęciami zachowana jest zawsze przerwa co najmniej 15 minut, umożliwiająca zmianę sali, odpoczynek, posiłek i zachowanie podstawowych norm zdrowotnych i higienicznych.

IH UJK w Kielcach nie prowadzi zajęć z wykorzystaniem metod kształcenia na odległość.

1.5.8

W IH UJK w Kielcach określono efekty kształcenia i zasady organizacji praktyk. Prawidłowość ich realizacji jest na bieżąco monitorowana przez opiekunów praktyk i Kierunkowy Zespół ds. Programu Kształcenia. Dokumentacja jest gromadzona i przechowywana w osobnym pomieszczeniu. Praktyki modułu specjalnościowego nauczycielskiego realizowane są zgodnie z zasadami określonymi standardem kształcenia nauczycieli, wymiar godzinowy, liczba punktów ECTS oraz efekty kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia są zgodne ze standardem kształcenia nauczycieli. Jedynym elementem do poprawy jest lepsze skorelowanie efektów kształcenia tego modułu z efektami kierunkowymi, o czym była mowa w punkcie 1.4 raportu. Praktyki odbywają się w placówkach oświatowych umożliwiających realizację założonych dla praktyk efektów kształcenia, dobór tych placówek jest prawidłowy. Liczba miejsc odbywania praktyk pedagogicznych i dydaktycznych jest w stosunku do liczby studiujących wystarczająca. Metodami weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia są zadania domowe (przygotowanie problemów, planów lekcji, konspektów), referaty, sprawozdania i sprawdziany praktyczne (lekcje pokazowe). Dobór metod weryfikacji efektów kształcenia jest właściwy.

Moduł specjalnościowy „Historia i kultura krajów obszaru anglojęzycznego” (I st.) w ogóle nie ma praktyk, ani efektów kształcenia odpowiadających tym, które osiągnąć są w innych modułach, natomiast moduły „Dziedzictwo kulturowe, jego ochrona i promocja” (I st.), „Edytorstwo naukowe” (II st.) i „Historia kultury i zarządzanie jej dobrami” (II st.) mają przewidziane praktyki w wymiarze 60h. Pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia w tak ograniczonym czasie trwania praktyk wydaje się wątpliwe. Praktyki odbywają się w muzeach, ośrodkach kultury, w jednostkach rządowych i pozarządowych i instytucjach związanych z mediami, dobór miejsc odbywania praktyk jest więc prawidłowy. Proponowane metody ewaluacji efektów kształcenia założonych dla praktyk w trzech w/w specjalnościach oznaczono jako „inne” bez wyjaśnienia jakie. Należało w takim przypadku wyjaśnić pod tabelą metod ewaluacji co oznacza „inne”, wskazać metody ewaluacji planowane, a nie występujące w standardowej tabeli. Jest to uchybienie utrudniające zespołowi oceniającemu ustalenie, czy osiągnięcie efektów kształcenia na w/w specjalizacjach jest prawidłowo monitorowane i ewaluowane.

1.5.9

IH UJK w Kielcach oferuje studentom polskim i zagranicznym kilkanaście przedmiotów prowadzonych w języku angielskim, prowadzi też współpracę z uczelniami Białorusi, Bułgarii, Francji, Litwy, Rosji i Ukrainy. Na uznanie zasługują bardzo sprawnie funkcjonujące procedury określania *learning agreement* i uznawanie wyników osiągniętych przez studentów w ramach programu ERASMUS, a jako wzorzec można potraktować daną studentom możliwość prezentowania kolegom swoich doświadczeń w ramach „Dnia programu ERASMUS”. Jako cel do osiągnięcia w przyszłości IH UJK powinien przyjąć

zintensyfikowanie mobilności studentów w ramach programów ERASMUS+ i MOST, które są doceniane i wspierane w IH UJK w Kielcach, ale mimo to liczba studentów biorących w nich udział jest niska.

1.6.

Zasady rekrutacji w IH UJK w Kielcach umożliwiają właściwy dobór kandydatów, nie uwzględniają jednak w pełni kompetencji osiąganych poza systemem studiów (brak uznawania kompetencji osiągniętych poza formalnym systemem kształcenia).

1.6.1

W przypadku rekrutacji na studia I stopnia obowiązuje konkurs świadectw maturalnych (ocena z historii lub j. polskiego, lub j. obcego lub wiedzy o społeczeństwie). Przyjęty system rankingu punktowego uwzględnia też wyniki matury międzynarodowej. W ramach rekrutacji na studia II stopnia przyjęto dla absolwentów studiów z obszaru nauk humanistycznych konkurs dyplomów, a dla absolwentów innych obszarów rozmowę kwalifikacyjną, uwzględniającą kierunkowe efekty kształcenia studiów pierwszego stopnia na kierunku historia, co gwarantuje sprawdzenie przygotowania kandydatów w zakresie nauk historycznych. Przyjęte procedury zapewniają właściwy dobór kandydatów i uwzględniają zasadę równości szans.

1.6.2

Senat UJK w Kielcach uchwałą Nr 54/2015 z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu potwierdzania efektów uczenia się w Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach ustalił zasady ewaluacji osiągniętych uprzednio efektów kształcenia. Wizytowany Instytut częściowo stosuje potwierdzanie osiągniętych uprzednio efektów kształcenia przez rozmowy kwalifikacyjne wspomniane w punkcie 1.6.1 raportu. W raporcie samooceny IH UJK w Kielcach informuje jednak, że mimo podanej wyżej uchwały nie wdrożono stosownej procedury. Potwierdziła to też rozmowa z przedstawicielami władz IH UJK w Kielcach. Uchylenie się od wdrożenia zawartych w uchwale Senatu procedur tłumaczono specyfiką studiów historycznych, koniecznością posiadania kompetencji w zakresie paleografii, neografii, łaciny i nauk pomocniczych historii. Wskazywano też na konieczne dla przygotowania pracy dyplomowej umiejętności warsztatowe. Nie jest to tłumaczenie przekonujące, ponieważ w ramach procedur potwierdzania osiągniętych uprzednio efektów kształcenia nie chodzi o potwierdzenie wszystkich efektów kształcenia studiów pierwszego stopnia, a jedynie tych, które kandydat posiada rzeczywiście, natomiast pozostałe może osiągnąć w ramach zajęć wyrównawczych wskazanych w celu osiągnięcia i potwierdzenia niezbędnych efektów kształcenia. Nie dotyczy to jedynie osób rekrutowanych na drugi stopień studiów, ale i tych, którzy chcą drogą potwierdzenia dawnych i zdobycia nowych kompetencji zdobyć kwalifikacje na pierwszym lub drugim stopniu studiów. Zainteresowany pasjonat może wykazać się dobrą wiedzą historyczną z jednej lub więcej epok, na pewno można potwierdzić mu efekty kształcenia z zakresu np. języka nowożytnego, socjologii, filozofii itp., natomiast w zakresie brakujących kompetencji fachowych (na które powołuje się dyrekcja IH UJK w Kielcach uzasadniając uchylenie się od wdrożenia procedury) umożliwić zajęcia wyrównawcze, choćby w ramach uczestnictwa we wskazanych zajęciach zgodnie z przyjmowanymi w wielu uczelniach Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego zasadami RPL (recognition of prior learning). Powstrzymanie się od wdrożenia procedur potwierdzania zdobytych uprzednio efektów kształcenia jest tym dziwniejsze, że proces ten otwiera nowe możliwości dodatkowej rekrutacji studentów, szczególnie z grup wiekowych wyższych niż grupa wiekowa standardowych kandydatów na studia.

1.7

Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia umożliwiają na pewno monitorowanie postępów w uczeniu się, ale nie gwarantują w pełni skutecznego stwierdzenia czy i w jakim stopniu studenci osiągają wszystkie efekty kształcenia. Dokumentacja egzaminacyjna jest prawidłowa.

1.7.1

W IH UJK w Kielcach stosowane są następujące metody sprawdzania osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia: egzamin ustny (EU), egzamin pisemny (EP), projekt (PR), Kolokwium (KO), zadania domowe (ZD), referat/sprawozdanie (RS), dyskusje (DY) i inne (IN). Częstotliwość stosowania tych metod na poszczególnych stopniach studiów w modułach zajęć podstawowym, specjalnościowym i fakultatywnym ukazują tabele poniżej:

Studia pierwszego stopnia

Moduł	Ilość przedmiotów	EU	EP	PR	KO	ZD	RS	DY	IN
Podstawowy	15	0	12	0	14	11	10	13	0
Specjalnościowy	44	0	12	4	25	29	29	29	4*
Fakultatywny	21	0	0	0	18	15	16	14	0

*inne – wymieniono lekcje pokazowe, i prezentacje multimedialne

Studia drugiego stopnia

Moduł	Ilość przedmiotów	EU	EP	PR	KO	ZD	RS	DY	IN
Podstawowy	14	1	6	0	13	8	8	12	0
Specjalnościowy	31	0	10	2	21	20	14	12	5*
Fakultatywny	18	0	0	3	14	11	11	8	3**

*inne - 2 razy lekcje pokazowe i 3 razy bez żadnego opisu

**inne – lekcje pokazowe, prezentacja multimedialna

Jak widać z tabel dominują metody takie jak egzamin pisemny, kolokwium, zadania domowe, referaty i sprawozdania. Zdecydowanie zbyt rzadko sięga się do prezentacji, a prawie nigdy do egzaminu ustnego, które to metody umożliwiają zarówno pełne sprawdzenie wiedzy i umiejętności fachowych, ale także, co bardzo ważne, istotnych dla *employability* absolwenta kompetencji społecznych oraz generycznych, takich jak kreatywność, zdolność tworzenia nowych idei, zdolność stosowania wiedzy w sytuacjach praktycznych, zdolność do kreowania projektów i kierowania nimi, zdolność wyznaczania i realizacji celów działania, umiejętność komunikowania się w mowie, kreowanie nowych projektów, sprawnej wypowiedzi i argumentacji, kultury dyskusji naukowej. Wielu z wymienionych kompetencji nie można sprawdzić stosując jedynie pisemne formy ewaluacji efektów kształcenia.

Wybrane metody sprawdzania osiągnięcia modułowych i kierunkowych efektów kształcenia są w większości przypadków trafne (przypadki przeciwne omówiono poniżej). Praca własna studenta sprawdzana jest właściwie, głównie za pomocą zadań domowych, referatów i sprawozdań. W mniejszym stopniu wykorzystuje się projekty, ale i one znajdują zastosowanie w ocenie pracy własnej studentów.

Wymieniane w sylabusach i stosowane przez pracowników na obydwóch poziomach studiów metody oceniania są urozmaicone i gwarantują prawidłowe ferowanie ocen kształtujących (formatywnych), jednak w przypadku ocen podsumowujących (sumatywnych) istnieje poważna wątpliwość, czy można przyjętymi w IH UJK w Kielcach metodami egzaminowania

i zaliczania dokładnie sprawdzić osiągnięcie wszystkich efektów kształcenia. Z uwagi na konieczność dokumentowania procedur egzaminacyjnych przyjęto jako najpewniejszą formę egzaminów pisemnych (testów oraz pisemnych odpowiedzi na zadane pytania – dokładny opis oceniania wybranych prac etapowych znajduje się w Załączniku nr 3 część I na końcu raportu) w sylabusach przedmiotów programów kształcenia pierwszego i drugiego stopnia występuje tylko 1(!) raz egzamin ustny. Z rozmowy z pracownikami i dyrekcją IH UJK w Kielcach wynika, że forma egzaminu pisemnego jest na wizytowanym kierunku zalecana. Tymczasem nie istnieją normy prawne nakazujące taką formę egzaminów. Forma przeprowadzania i dokumentowania egzaminu powinna zależeć od egzaminatora, który najlepiej ocenia jakimi metodami sprawdzi kompetencje studenta. W przypadku części kompetencji z zakresu umiejętności i większości z zakresu kompetencji społecznych bardzo trudno jest sprawdzić osiągnięcie efektów kształcenia wyłącznie przez egzamin pisemny, a tym bardziej testowy. Jako przykład najbardziej rzucający się w oczy przy analizie metod sprawdzania osiągnięcia efektów kształcenia podawanych w sylabusach można wymienić deklarowanie jako ważnego efektu kształcenia z zakresu kompetencji społecznych (a zarazem generycznych) umiejętności współpracy i pracy w grupie, przy jednoczesnym wskazaniu jako metody sprawdzenia efektów kształcenia jedynie egzaminu pisemnego lub/i kolokwium (ze sprawdzenia prac etapowych wynika, że kolokwium ma też formę pisemną lub testową). Propozycja sprawdzenia umiejętności współpracy i pracy w grupie metodą egzaminu lub kolokwium pisemnego czy testowego prowadzić może jedynie do ponurych konstatacji etycznych co do formy i przebiegu takiej współpracy, ale na pewno nie prowadzi do realnego sprawdzenia tych kompetencji. Opisaną powyżej sytuację znaleźć można w sylabusach przedmiotów „Historia powszechna średniowiecza”, „Mniejszości narodowe, etniczne i wyznaniowe w Małopolsce XIX i XX wieku”, „Dziedzictwo kulturowe ziem międzyrzecza Wisły i Pilicy w XIX i XX wieku” (studia pierwszego stopnia) i „Socjologia”, „Translatorium z języka łacińskiego” i „Historia książki w XIX i XX wieku” (studia drugiego stopnia). Podobnie podawanie jako metody sprawdzania efektów kształcenia „inne” bez jakiegokolwiek określenia o jakie metody chodzi praktycznie uniemożliwia stwierdzenie, czy wybrane metody rzeczywiście umożliwiają sprawdzenie osiągniętych efektów kształcenia (np. praktyki w modułach specjalnościowych innych niż nauczycielski studiów drugiego stopnia).

Sposób oceniania prac dyplomowych jest prawidłowy. Ocena przeprowadzana jest na jednolitym formularzu oceny, uwzględniającym wszystkie istotne elementy składające się na ocenę końcową pracy. Zauważalny jest duży obiektywizm ocen i brak rażących rozbieżności w ocenach ferowanych przez promotorów i recenzentów. W ramach egzaminu dyplomowego stawiane są pytania umożliwiające sprawdzenie różnorodnych kompetencji egzaminowanego. Weryfikacji podlegają nie tylko zagadnienia związane bezpośrednio z pracą dyplomową, ale też z efektami kształcenia uzyskiwanymi w toku całości studiów. Jako uchybienie można traktować bardzo zdawkowe, czasem dosłownie dwu – trzy wyrazowe komentarze w poszczególnych punktach recenzji prac dyplomowych. Często wpisane odręcznie jedno zdanie stwierdzające prawidłowość w danej dziedzinie bez żadnego krótkiego komentarza czy przykładu nie jest oceną właściwie uzasadnioną. Możliwe, że „winę” ponosi ograniczone pole formularza, uniemożliwiające umieszczenie szerszego komentarza, jednak problem ten występuje tylko przy odręcznym wypełnianiu formularza recenzji. Dobrym jego rozwiązaniem byłoby komputerowe wypełnienie formularza recenzyjnego. Możliwe byłoby wówczas nie tylko umieszczanie komentarzy i ocen dowolnej objętości, ale także udostępnianie recenzji studentowi na tyle wcześniej przed obroną, by mógł przed egzaminem dyplomowym poznać opinie promotora i recenzenta i przygotować się do obrony pracy dyplomowej. Brak jednoznacznej regulacji dot. wglądu studentów w recenzje prac dyplomowych przed obroną Zespół Oceniający uważa za istotny problem. IH UJK w

Kielcach powinien jak najszybciej wdrożyć procedury umożliwiające studentom pełne zapoznanie się z recenzjami w odpowiednio określonym czasie przed obroną prac dyplomowych.

1.7.2

Przyjęty szablon oceny opanowania przez studenta efektów kształcenia oparty na procentowej ocenie ilości wykonanych przez studenta prawidłowo zadań (51% - 3, 52-76% - 3,5, 77-89% - 4, 90 – 96% - 4,5 96-10% - 5) miał zapewne na celu zapewnienie przejrzystości systemu oceny, jednak przyjęte w sylabusach zasady oceniania nie odpowiadają na pytanie czy student osiągnął wszystkie efekty kształcenia. Niedopuszczalne założenie, że student na ocenę dostateczną „posiadał podstawową wiedzę i umiejętności na poziomie 55%” (sylabus przedmiotu „Przedsiębiorczość”) czy niejasne kryteria oceny dostatecznej w karcie przedmiotu „Diagnoza i profilaktyka” stanowią na szczęście niechlubne wyjątki. Jednak powszechnie przyjęte założenie, że „51 % powierzonych studentowi prawidłowo wykonanych zadań” wystarczy do wystawienia oceny dostatecznej również budzi wątpliwości. Nie jest bowiem jasne, czy student, który uzyskał najniższą możliwą ocenę pozytywną osiągnął (choćby w stopniu słabym/minimalnym) wszystkie efekty kształcenia. Warunkiem zaliczenia przedmiotu na najniższą ocenę pozytywną winno być zrealizowanie 100% zakładanych efektów kształcenia na najniższym dopuszczalnym przez prowadzącego zajęcia poziomie.

Stosowany powszechnie w kartach przedmiotu system procentowej progresji prawidłowo wykonanych zadań od 51% do 100% nie jest powiązany w sposób jasny ze stwierdzeniem osiągnięcia przez studenta wszystkich efektów kształcenia. Próbuąc pogodzić stosowaną w IH UJK w Kielcach skalę oceniania z zasadami poprawnego formułowania i oceny efektów kształcenia trzeba by przyjąć, że student który wykonał prawidłowo 51% powierzonych zadań zrealizował w pełni wszystkie efekty kształcenia, a takiego twierdzenia w przedstawionej dokumentacji nie ma. Nie ma też wyjaśnienia jak należy rozumieć progresję jakości uzyskanych kompetencji w aspekcie zastosowanej skali procentowej (skoro student, który osiągnął wszystkie efekty kształcenia wykonuje 51% powierzonych zadań, to jaką progresję jakości osiągniętych kompetencji prezentuje student, który wykonuje 100% powierzonych zadań?) Analiza metod oceny prac etapowych potwierdza obiekcje związane z przyjętym systemem. Fakt osiągnięcia przez studenta powyżej 51% punktów dzięki prawidłowym odpowiedziom w egzaminie pisemnym lub teście nie oznacza osiągnięcia wszystkich efektów kształcenia. W przypadku prac dyplomowych, gdzie nie stosuje się skali procentowej, a ocenia dokonania w poszczególnych zakresach i aspektach pracy w oparciu o wiedzę i doświadczenie promotora i recenzenta, stwierdzanie osiągania pełni efektów kształcenia i ocena pracy nie pozostawiają wątpliwości i są prawidłowe.

3. Uzasadnienie:

Programy nauczania na kierunku historia w IH UJK w Kielcach zostały w przeważającej mierze opracowane dobrze, zgodnie z wymogami wynikającymi z aktualnego stanu prawnego i z wykorzystaniem dobrych praktyk i wzorców krajowych. Wiele rozwiązań, takich jak zasady rekrutacji na studia, czy sposób podejścia do studentów realizujących program ERASMUS można uznać za bardzo dobre. Podobnie wysoko można ocenić zgodność programów studiów z misją UJK w Kielcach i ich silne zakorzenienie w środowisku lokalnym. Na uwagę zasługuje profesjonalne i życzliwe podejście pracowników do studentów i odnotowywane sukcesy dydaktyczne. Wszystko to wskazuje na staranne opracowanie programów kształcenia z dbałością o zapewnienie wysokiej jakości.

Niestety występują też uchybienia, które nie pozwalają Zespołowi Oceniającemu PKA na uznanie, że kryteria w zakresie punktu 1. raportu spełnione zostały w pełni. Chodzi tu o

zastrzeżenia dotyczące:

- stosowania wzorców międzynarodowych (dokładne omówienie w punkcie 1.1 raportu),
- uchylecia się od realizacji uchwalonych przez Senat UJK w Kielcach procedur uznawania kompetencji osiąganych poza formalnym systemem kształcenia (dokładne omówienie w punktach 1.6.2 i 6.1.4 raportu)
- problemu oceniania osiągnięcia efektów kształcenia, szczególnie w zakresie kompetencji społecznych i generycznych. Stosowane formy ostatecznego sprawdzania efektów kształcenia w poszczególnych przedmiotach, sprowadzone w znacznej mierze do form sprawdzianów pisemnych i testowych nie gwarantują możliwości pełnego sprawdzenia. Przykładem takiej niemożności jest zestawienie kompetencji generycznej jaką jest umiejętność współdziałania i pracy w grupie z egzaminem pisemnym lub kolokwium jako jedyną przewidzianą metodą sprawdzania osiągnięcia efektów kształcenia, co w przypadku owej deklarowanej w efektach kształcenia dla modułu kompetencji w żaden sposób nie umożliwia sprawdzenia, czy została osiągnięta (por. pkt. 1.7.1 i 6.1.3 raportu.). Innym zagadnieniem jest brak powiązania procentowej gradacji wykonywania powierzonych zadań ze stwierdzeniem pełnego osiągnięcia wszystkich efektów kształcenia przez każdego studenta, który otrzymuje ocenę pozytywną, co zdaniem Zespołu Oceniającego PKA uniemożliwia absolutnie pewne stwierdzenie czy wszyscy studenci, którzy otrzymali zaliczenia osiągnęli wszystkie zakładane dla przedmiotu efekty kształcenia (dokładne omówienie w punkcie 1.7.2 raportu)
- niemożności oceny przez Zespół Oceniający PKA, czy efekty kształcenia dla praktyk przewidzianych dla specjalności „Dziedzictwo kulturowe, jego ochrona i promocja” (I st.), „Edytorstwo naukowe” (II st.) i „Historia kultury i zarządzanie jej dobrami” (II st.) wynikającej z braku jasnej charakterystyki metod sprawdzania osiągnięcia efektów kształcenia (dokładne omówienie w punkcie 1.5.8 raportu)

4. Zalecenia:

1. Uwzględnienie przy kształtowaniu programów kształcenia konkretnych wzorców międzynarodowych dla kierunku historia (przykłady takich ogólnie akceptowanych i stosowanych wzorców międzynarodowych Zespół Oceniający PKA wymienił w punkcie 1.1 raportu)
2. Podjęcie działań mających na celu jak najszybsze wdrożenie w IH UJK w Kielcach procedur uznawania osiągniętych uprzednio efektów kształcenia określonych przez uchwałę Senatu UJK Nr 54/2015 z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu potwierdzania efektów uczenia się w Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach
3. Opracowanie i jak najszybsze wdrożenie jednolitego systemu oceny osiągania efektów kształcenia jednoznacznie dowodzącego, że student, który otrzymał ocenę pozytywną osiągnął wszystkie efekty kształcenia i uwzględnieniem progresji stopnia ich opanowania.
4. Wprowadzenie różnorodnych zasad przeprowadzania i dokumentowania zaliczeń i egzaminów w formach umożliwiających potwierdzenie wszystkich przyjętych dla przedmiotu efektów kształcenia.
5. Jednoznaczne określenie metod potwierdzania efektów kształcenia w ramach praktyk w specjalnościach „Dziedzictwo kulturowe, jego ochrona i promocja” (I st.), „Edytorstwo naukowe” (II st.) i „Historia kultury i zarządzanie jej dobrami” (II st.)
6. Wprowadzenie procedur sprzyjających poprawie jakości recenzji prac dyplomowych

oraz umożliwiających studentowi zapoznanie się z ich treścią przed przystąpieniem do obrony.

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

2.1 Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy-zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.*

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie.*

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

2.4 Jednostka prowadzi badania naukowe w zakresie obszaru/obszarów wiedzy, odpowiadającego/odpowiadających obszarowi/obszaro- m kształcenia, do którego/których został przyporządkowany kierunek, a także w dziedzinie/dziedzinach nauki oraz dyscyplinie/dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.*

2.5 Rezultaty prowadzonych w jednostce badań naukowych są wykorzystywane w projektowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz w jego realizacji.

1.Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

2.1.

Przedstawione przez IH UJK minimum kadrowe dla studiów na kierunku historia I i II stopnia o profilu ogólnoakademickim spełnia wszystkie wymagania określone w art. 9 ust. 3 pkt 1 lit a oraz punkt 1 lit. b ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* oraz w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 3 października 2014 r. w *sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia*.

I tak na studiach I stopnia minimum kadrowe zapewniają nauczyciele akademicki: 5 z tytułem profesora, 10 ze stopniem dra habilitowanego i 4 ze stopnia doktora. Z kolei na studiach II stopnia minimum kadrowe stanowi: 4 profesorów tytularnych, 7 dr habilitowanych i 2 doktorów. Wszyscy oni posiadają dorobek naukowy w obszarze i w dziedzinie nauk humanistycznych oraz w dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia na obu poziomach studiów czyli historii oraz historii sztuki i archeologii. Wszyscy prowadzą na ocenianym kierunku zajęcia w wymiarze większym niż wymagane prawem minimum (powyżej 30h w przypadku pracowników samodzielnych i powyżej 60h w przypadku pracowników niesamodzielnych), zostali zatrudnieni przed rozpoczęciem semestru oraz złożyli oświadczenia o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego. Dla wszystkich WH UJK w Kielcach jest podstawowym miejscem pracy.

Liczba nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe jest właściwa do liczby studentów ocenianego kierunku i wynosi **1:7**.

2.2.

Wszyscy nauczyciele akademicy, prowadzący zajęcia na wizytowanym kierunku posiadają właściwy (niektórzy stojący na bardzo wysokim poziomie naukowym) dorobek naukowy, zapewniający realizację programu studiów w obszarze nauk humanistycznych, w dziedzinie nauk humanistycznych i dyscyplinie naukowej, do której odnoszą się kierunkowe efekty kształcenia. Zostało to potwierdzone przez Zespół Oceniający PKA, zarówno na podstawie Raportu Samooceny, jak też poprzez zapoznanie się z publikacjami, okresową oceną pracowników, tematami badań statutowych, problematyką prezentowaną na konferencjach krajowych i zagranicznych.

Struktura kwalifikacji habilitowanych nauczycieli akademickich, prowadzących zajęcia w IH UJK w Kielcach jest prawidłowa. 22 samodzielnych pracowników nauki reprezentuje wszystkie, co warto podkreślić, tzw. wielkie epoki historyczne, od starożytności po historię najnowszą czyli wiek XX. Pozostałych 5 wykładowców to pracownicy niesamodzielni prowadzący badania nad historią średniowieczną, nowożytną i najnowszą. Pożądane byłoby pojawienie się tzw. młodej kadry w zakładach historii starożytnej i XIX wieku.

Zespół Oceniający PKA zwraca uwagę, że kierownictwo wizytowanego kierunku wyciągnęło wnioski z zalecenia sformułowanego w raporcie PKA z dn. 10.06. 2010 r., i w chwili obecnej Instytut Historii dysponuje już samodzielnym pracownikiem nauki w zakresie historii starożytnej. Należy też podkreślić, że w IH UJK w Kielcach jest także zatrudniony samodzielny pracownik nauki specjalizujący się w historii sztuki, którego kompetencje są niezbędne do realizacji niektórych kierunkowych efektów kształcenia (np. H1S1A_U06; H1S1A_W06; H1S1A_W14; H1S1A_W19). W kadrze Instytutu brakuje w zasadzie tylko samodzielnego pracownika prowadzącego badania w zakresie metodologii historii. Z całą pewnością ułatwiłoby to osiągnięcie niektórych efektów kształcenia, szczególnie na studiach II stopnia (np. H1S2A_W01; H1S2A_W05; H1S2A_W07). W pewnym tylko stopniu ową lukę wypełnia pracownik podejmujący ważne i interesujące badania z historii historiografii. Mimo tego niewielkiego niedostatku należy stwierdzić, że dobór kadry zapewnia właściwą realizację programu i osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Wszyscy pracownicy naukowcy prowadzący zajęcia na wizytowanym kierunku studiów posiadają poważny, a w przypadku pracowników samodzielnych uznany także za granicą, dorobek naukowy oraz doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych. Posiadają także właściwe kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich i prowadzą zajęcia na ocenianym kierunku, zgodnie zasadniczo z posiadanym dorobkiem naukowym.

Zespół Oceniający PKA po przeanalizowaniu dorobku pracowników IH, siatki zajęć i liczby godzin przypisanych w ramach pensum pracownikom oraz sylabusów przedmiotów stwierdza prawidłowość obsady w ramach modułów kształcenia na ocenianym kierunku z poszczególnych przedmiotów i tym samym zgodność obszarów wiedzy reprezentowanych przez poszczególnych członków kadry naukowo-dydaktycznej z treściami i efektami kształcenia określonymi dla tych przedmiotów.

Dobre przygotowanie merytoryczne i odpowiednie kompetencje dydaktyczne wykładowców potwierdziły przeprowadzone przez ZO PKA hospitacje zajęć dydaktycznych, które generalnie stały na dobrym poziomie. Nauczyciele prowadzili je na ogół swobodnie, z wykorzystaniem źródeł i map, starając się przy tym cały czas aktywizować słuchaczy. Do nich także kierowali pytania problemowe. O przywiązywaniu w IH UJK w Kielcach odpowiedniej wagi do pracy dydaktycznej świadczą hospitacje zajęć przeprowadzane przez dyrektora i kierowników zakładów regularnie w cyklu 2-letnim. Doskonaleniu dydaktyki służą także elektroniczne badania ankietowe wśród studentów po zakończeniu semestru. Zespół Oceniający PKA zapoznał się z dokumentacją wytworzoną w trakcie hospitacji zajęć przez przełożonego jak i ankietami studenckimi i nie zgłasza uwag pod ich adresem.

Widocznym mankamentem w przypadku ankiet studenckich, podobnie jak to się dzieje w

niektórych innych ośrodkach akademickich, pozostaje ich mała zwrotność.

2.3.

W opinii Zespołu Oceniającego PKA kierownictwo Jednostki prowadzi właściwą politykę kadrową, m.in. nastawioną na indywidualny rozwój naukowy każdego nauczyciela akademickiego, czego najlepszym potwierdzeniem jest uzyskanie w okresie od ostatniej akredytacji przez 6 pracowników tytułu profesora i przez kolejnych aż 11 – stopnia dra habilitowanego. Warto zwrócić uwagę, że istotną rolę w tym procesie odgrywa nowy, kompleksowy system oceniania działalności naukowej nauczyciela akademickiego obowiązujący na UJK w Kielcach od końca 2012 r., a wprowadzony Zarządzeniem Nr 115/2012 Rektora UJK z dn. 20.12.2012 r. Ów klarowny system stara się parametryzować wszelkie przejawy działalności naukowej nauczyciela akademickiego, nie tylko publikowanie prac, i jest pozytywnie oceniany przez samą kadre, co zostało podniesione przez nauczycieli akademickich w trakcie spotkania z ZO PKA w dn. 14 kwietnia 2016 r., w którym wzięło udział 24 pracowników.

Słabiej – mimo gotowości jednostki do finansowania wyjazdów zagranicznych - wypada zagadnienie umiędzynarodowienia kadry naukowo-dydaktycznej na akredytowanym kierunku. Bardzo mała jest liczba pracowników z zagranicznych uczelni wykładających w IH, podobnie jak i samych pracowników akredytowanej Jednostki wyjeżdżających do prowadzenia zajęć, czy też na staże. Krokiem w kierunku zwiększenia umiędzynarodowienia kadry naukowo-dydaktycznej w opinii ZO PKA, mogłoby być zwiększenie przyznawanych punktów za otrzymanie stażu zagranicznego (do 6 i ponad 6 miesięcy: obecnie odpowiednio 2 i 4 punkty), jak i stypendium zagranicznego (obecnie 4 punkty).

2.4.

Instytut Historii UJK w Kielcach prowadzi badania naukowe w obszarze nauk humanistycznych, dziedzinie nauk humanistycznych, dyscyplinie: historii, które odpowiadają obszarowi kształcenia, do którego został przyporządkowany wizytowany kierunek i do którego odnoszą się efekty kształcenia. Pracownicy IH uczestniczą w 2016 r. w realizacji 5 projektów badawczych, w tym 2 z NCN; 2 z NPRH i 1 z Fundacji na Recz Nauki Polskiej. Co istotne niektóre otrzymane projekty prowadzone są we współpracy międzynarodowej np. NPRH3/H12/82/2014. Ponadto w Jednostce jest realizowanych 23 tematów badań statutowych, dobrze skorelowanych zarówno z dotychczasowym dorobkiem naukowym ich wykonawców, jak i z zapotrzebowaniem bieżącym nauki historycznej i otoczenia społeczno-gospodarczego. Należy zauważyć, że w zaplanowanych i realizowanych badaniach statutowych widać bardzo wyraźnie specyfikę naukową Instytutu. Z jednej strony problematyka badawcza bardzo silnie eksploruje potrzebę wszechstronnego poznania dziejów społecznych, gospodarczych i politycznych od starożytności po współczesność regionu świętokrzyskiego, z drugiej, część tematów śmiało wkracza w historię Europy Środkowo-Wschodniej, zwłaszcza okresu średniowiecza oraz XIX i początków XX w.

Pracownicy IH UJK w Kielcach na spotkaniu z ZO PKA w dniu 14 kwietnia 2016 r. wyrażali satysfakcję z realizowanych programów i badań naukowych. Podkreślali, że nie mają problemów z uzyskaniem zgody i środków finansowych na wyjazdy krajowe i zagraniczne (np. konferencje czy kwerendy biblioteczne i archiwalne) oraz na publikacje zarówno monografii autorskich jak i zbiorowych.

2.5.

Rezultaty prowadzonych w jednostce badań naukowych są wykorzystywane w projektowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz w jego realizacji. Najszerze zastosowanie znajdują one w rozbudowanej treści zajęć specjalistycznych

(moduły specjalnościowe i fakultatywne), pisaniu prac dyplomowych oraz bieżącej, stałej w każdym roku akademickim aktualizowaniu sylabusów z literaturą włącznie. Tak np. wyniki badań nad historią regionalną włączane są do programu modułu specjalnościowego „Dziedzictwo kulturowe, jego ochrona i promocja”, w szczególności do następujących przedmiotów: „Dzieje Małopolski na tle regionów historycznych do końca XVIII wieku”, „Dzieje Małopolski na tle regionów historycznych w XIX-XX wieku”, „Historia gospodarcza regionu Międzyrzecza Wisły i Pilicy do końca XVIII wieku”, „Historia gospodarcza regionu Międzyrzecza Wisły i Pilicy w XIX-XX wieku”, „Dziedzictwo kulturowe ziem międzyrzecza Wisły i Pilicy do końca XVIII wieku”, „Dziedzictwo kulturowe ziem międzyrzecza Wisły i Pilicy XIX-XX wieku”, „Mniejszości narodowe, etniczne i wyznaniowe w Małopolsce do końca XVIII wieku”, „Mniejszości narodowe, etniczne i wyznaniowe w Małopolsce w XIX-XX wieku”. Zainteresowania naukowe pracowników IH UJK w Kielcach są także podstawą programów oferowanych w ramach „Modułu fakultatywnego”: „Historia życia codziennego”, „Historia wojskowości”, „Historia nauki i techniki”.

3. Uzasadnienie

Liczba 32 nauczycieli akademickich, w tym 11 profesorów tytularnych oraz 15 doktorów habilitowanych (ponad 81%), jakość kadry naukowo-dydaktycznej potwierdzona poważnych rozmiarów opublikowanym dorobkiem oraz prowadzone w jednostce badania naukowe w postaci 5 grantów i 23 tematów badań statutowych zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia. Przedłożone przez IH UJK w Kielcach minimum kadrowe (21 pracowników naukowych, w tym 17 samodzielnych i 4 niesamodzielnych z tytułem doktora) dla kierunku historia spełnia wymagania określone w art. 9 ust. 3 pkt 1 lit a oraz punkt 1 lit. b ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* oraz w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 3 października 2014 r. *w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia*.

4. Zalecenia

Należy podjąć intensywne działania na rzecz większego umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, w przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku praktyki te zostały uwzględnione.*

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a danym podmiotem.*

1.Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

3.1.

Środowisko naukowe historyków Jednostki prowadzącej oceniany kierunek owocnie współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym i kulturalnym regionu świętokrzyskiego, czy nawet szerzej Małopolski południowo-wschodniej od ponad 40 lat, co znalazło swoje potwierdzenie zarówno w różnorodnej dokumentacji przedstawionej przez

Jednostkę podczas wizytacji, jak i w trakcie spotkania ZO PKA z pracownikami i studentami. Ta współpraca wyraża się w różnorodnych wspólnych przedsięwzięciach organizowanych z udziałem interesariuszy zewnętrznych jak np. konferencje naukowe (m.in. z IPN, Muzeum Narodowym w Kielcach, Archiwum Państwowym w Kielcach), konkursy historyczne, ekspertyzy badawcze, współdziałanie w finansowaniu publikacji naukowych będących efektem owej współpracy, przyjmowanie studentów na praktyki. Aktualna, nowoczesna i szeroka wiedza o przeszłości regionu świętokrzyskiego, ujmowanego na tle porównawczym innych ziem Polski (dawnej i obecnej), od czasów najdawniejszych po dzień dzisiejszy, jest najlepszym rezultatem trwałego zakorzenienia środowiska naukowego historyków UJK w Kielcach w tej części naszego kraju.

Biorąc pod uwagę, że wizytowany kierunek zawiera m.in. takie moduły jak: nauczycielski, dziedzictwo kulturowe, jego ochrona i promocja czy historia kultury i zarządzanie jej dobrami, należy podkreślić bardzo dobrą, rzeczywistą współpracę IH UJK w Kielcach z Kuratorium Oświaty i całym szeregiem szkół różnych szczebli, Archiwum Państwowym w Kielcach, placówkami muzealnymi i centrami sztuki.

Przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych, co potwierdziła dostarczona ZO PKA dokumentacja w trakcie wizytacji, biorą regularny udział w spotkaniach Kierunkowego Zespołu ds. Programu Kształcenia i tym samym wnoszą realny wkład w proces konstruowania programów kształcenia, kart poszczególnych przedmiotów czy analiz zgodności tematów prac dyplomowych z kierunkiem studiów. Odgrywają oni także ważną rolę w ocenie i ewentualnych zmianach w zakresie organizacji praktyk zawodowych.

3.2.

Wizytowana Jednostka nie prowadzi studiów we współpracy i z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczno-gospodarcze i kulturalne, określonych pisemnym porozumieniem lub umową.

3. Uzasadnienie

Współpraca Jednostki prowadzącej oceniany kierunek z otoczeniem społecznym, gospodarczym i kulturalnym jest rzeczywista, owocna i bardzo dobrze służy wszystkim grupom interesariuszy, w tym także studentom mającym tym samym szerokie możliwości odbywania praktyk zawodowych.

4. Zalecenia

Należy podjąć działania na rzecz usystematyzowania i wskazanej wyżej szerokiej współpracy z interesariuszami zewnętrznymi.

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, a także prowadzenie badań naukowych

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów badawczych ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, tj. liczby studentów oraz do prowadzonych badań naukowych. Jednostka zapewnia studentom dostęp do laboratoriów w celu wykonywania zadań wynikających z programu studiów oraz udziału w badaniach.*

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki.*

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się

nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów

1.Ocena: znacząco

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

4.1.

Instytut Historii UJK dysponuje właściwym zapleczem pod względem powierzchni sal wykładowych i sprzętu audiowizualnego w stosunku do liczby studentów, które pozwala kształcić i prowadzić badania naukowe, co zostało na miejscu zweryfikowane przez ZO PKA (m.in. w trakcie hospitacji zajęć i wizyty w pracowni komputerowej oraz Czytelni Humanistycznej). Tym niemniej jego usytuowanie w typowym budynku administracyjnym zbudowanym w latach 50-tych XX w., sprawia, że generalnie nie jest on przystosowany na miarę potrzeb dydaktycznych nowego stulecia, nie uwzględnia chociażby potrzeb osób niepełnosprawnych. Na sprawę tę zwracał już uwagę Zespół Oceniający PKA, który w 2010 r. przeprowadzał akredytację programową tego samego kierunku studiów. W raporcie sformułowano wówczas zalecenie „poprawy warunków lokalowych i technicznych poprzez (...) dostosowanie budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych”. Należy także zwrócić uwagę na fakt, że Instytut Historii jako jedynym z całego Wydziału Humanistycznego znajduje się poza campusem uniwersyteckim. Utrudnia to studentom korzystanie z oferty zajęć ogólnouniwersyteckich oferowanych przez inne jednostki oraz załatwianie bieżących spraw studenckich. Dziekanat Wydziału Humanistycznego również bowiem został ulokowany na kampusie.

4.2.

W siedzibie Instytutu Historii UJK w Kielcach znajduje się 1 pracownia komputerowa z 20 pojedynczymi stanowiskami, a także osobna Czytelnia Humanistyczna, której księgozbiór to ok. 3 tys. woluminów. Są to przede wszystkim podręczniki, wydania tekstów źródłowych, opracowania szczegółowe, albumy, słowniki i czasopisma, przydatne do zajęć dydaktycznych. Czytelnia zapewnia zatem studentom dostęp do zalecanej w sylabusach literatury naukowej. Dużo więcej możliwości prowadzenia badań własnych oraz pogłębiania swojej wiedzy stwarza studentom i pracownikom naukowym oddalona od siedziby Instytutu Historii Biblioteka Uniwersytecka, znajdująca się na terenie kampusu UJK w Kielcach przy ul. Świętokrzyskiej 21. Eksperti ZO PKA na miejscu zapoznali się z bogatym księgozbiorem i funkcjonowaniem tej nowoczesnej i niezwykle przyjaznej potencjalnemu użytkownikowi biblioteki. Ponad 100 tys. woluminów i wiele czasopism z zakresu historii, dostęp do całego szeregu elektronicznych baz danych, udogodnienia w gromadzeniu potrzebnych materiałów w formie cyfrowej czynią z niej wymorzone miejsce do pracy dla historyków. Dlatego też ZO PKA pod rozważę władzom Uczelni oraz Wydziału przedkłada postulat przeniesienia w najbliższych latach siedziby Instytutu Historii na teren kampusu uniwersyteckiego, bliżej podstawowego miejsca pracy humanistów.

4.3.

Wizytowana Jednostka nie prowadzi kształcenia na odległość. Tym niemniej studenci mają także do swojej dyspozycji platformę cyfrową Wirtualna Uczelnia, za pośrednictwem której mogą korzystać z materiałów edukacyjnych.

3.Uzasadnienie

W chwili obecnej warunki materialne Instytutu Historii UJK (sale dydaktyczne, ich

wyposażenie, pracownia komputerowa, Czytelnia Humanistyczna), pozwalają w stopniu dobrym prowadzić badania naukowe i realizować kształcenie młodzieży sprawnej ruchowo. Warunki lokalowe jednostki uniemożliwiają natomiast podjęcie studiów historycznych osobom z niepełnosprawnością fizyczną.

4. Zalecenia

Umożliwienie studiowania osobom niepełnosprawnym poprzez dostosowanie budynku, w którym mieści się jednostka do ich potrzeb lub przeniesienie Instytutu Historii do nowoczesnych i przyjaznych studentom niepełnosprawnym pomieszczeń na terenie kampusu UJK w Kielcach.

5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy

5.1 Pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów, poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia oraz zdobywaniu umiejętności badawczych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość jednostka zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-zajęciach.*

5.2 Jednostka stworzyła warunki do udziału studentów w krajowych i międzynarodowych programach mobilności, w tym poprzez organizację procesu kształcenia umożliwiającą wymianę krajową i międzynarodową oraz nawiązywanie kontaktów ze środowiskiem naukowym.*

5.3 Jednostka wspiera studentów ocenianego kierunku w kontaktach ze środowiskiem akademickim, z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności, współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku.*

5.4 Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia oraz w badaniach naukowych.

5.5 Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów.

1. Ocena: w pełni

2. *Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.*

5.1

Nauczyciele akademicy i przedstawiciele władz wydziału mają dyżury w wymiarze satysfakcjonującym studentów. Studenci pozytywnie oceniają wsparcie nauczycieli akademickich w procesie zdobywania efektów kształcenia, w tym możliwość dodatkowych konsultacji oraz otrzymania dodatkowych materiałów. W rozpatrywaniu skarg i wniosków uczestniczą prowadzący zajęcia i opiekunowie roku. Studenci mają także możliwość otrzymania stosownej pomocy od członków samorządu studenckiego i władz uczelni, dostępnych na dyżurach. W opinii studentów system ten jest skuteczny.

Studenci wybitnie uzdolnieni mają możliwość wnioskowania o indywidualizację procesu kształcenia zgodnie z przyjętym *Regulaminem studiów*. ITS polega na rozszerzeniu zakresu wiedzy i umiejętności w ramach studiowanego kierunku na podstawie prawa do korzystania z oferty dydaktycznej całego Uniwersytetu oraz opiece opiekuna naukowego, wyznaczonego przez Dziekana. Studenci mogą również uczestniczyć w pracach kół naukowych, ubiegać się o stypendium rektora dla najlepszych studentów. Zasady przyznawania stypendiów są znane studentom oraz powszechnie dostępne - zamieszczone są na stronie internetowej.

Studenci samodzielnie dokonują wyboru opiekuna i tematu pracy dyplomowej, wysoko – co

podkreślali podczas spotkania z ekspertem PKA - cenią sobie wsparcie udzielane im przez nauczycieli akademickich w procesie dyplomowania oraz w przygotowaniach do udziału w konferencjach naukowych.

Świadczenia pomocy materialnej są przyznawane zgodnie z *Regulaminem ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach* (dalej: regulamin pomocy materialnej). Przyznawanie świadczeń pomocy materialnej i współpraca w tym zakresie z przedstawicielami studentów odbywa się co do zasady zgodnie z obowiązującymi przepisami Ustawy. Wątpliwości budzi par. 11 ust. 4 Regulaminu pomocy materialnej określający kryteria przyznawania stypendium rektora dla najlepszych studentów. Zgodnie z przytoczoną normą prawną „*Studentom rozpoczynającym studia II stopnia od semestru letniego stypendium rektora dla najlepszych studentów jest przyznawane w oparciu o średnią ocen z III roku studiów I stopnia. Przy obliczaniu średniej ocen dla studentów, o których mowa w zdaniu poprzednim, uwzględnia się wyłącznie oceny uzyskane przez studentów odbywających wcześniej studia na tym samym lub pokrewnym kierunku. Decyzje w sprawie uznania kierunku za pokrewny podejmuje Dziekan, umieszczając stosowną adnotację na wniosku studenta o przyznanie stypendium*”. Ograniczenie prawa do otrzymania stypendium rektora dla najlepszych studentów w ten sposób, iż punkty za średnią ocen są zaliczane jedynie studentom, którzy studiowali ten sam kierunek lub kierunek pokrewny budzi wątpliwości w kontekście przepisów powszechnie obowiązujących, a także tym bardziej, iż sam proces rekrutacji na studia II stopnia wprowadza odmienną procedurę rekrutacyjną dla osób, którzy nie studiowali na I stopniu historii, co ma być gwarantem spełnienia wymagań stawianych kandydatom na studia.

Aktualny system pomocy materialnej jest skuteczny i wydajny. Studenci mogą korzystać z domów studenckich Uniwersytetu. W opinii studentów warunki mieszkania w domach studenckich są dobre.

Wewnętrznie obowiązujące akty prawne regulujące zasady pobierania opłat za usługi edukacyjne oraz postanowienia umów zawieranych ze studentami są zgodne z przepisami powszechnie obowiązującymi. Zgodnie z postanowieniami umowy wysokość opłat za usługi edukacyjne jest określona w odpowiednim zarządzeniu, który nie jest załącznikiem do umowy (w załączniku określona jest jedynie wysokość opłaty za wydanie dokumentów i duplikatów). Należy podkreślić, iż zgodnie z art. 160a ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym wysokość opłat za usługi edukacyjne powinna określać umowa między studentem a uczelnią, stąd brak określenia wysokości opłat za usługi edukacyjne w umowie należy uznać za niewypełnienie dyspozycji wyrażonej w art. 160a ust. 1. Wątpliwości budzi norma prawna zawarta w par. 6 ust.1 *umowy o warunkach i zasadach odpłatności za usługę edukacyjną w Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach*, zgodnie z którą student może przystąpić do sesji egzaminacyjnej jeśli uregulował wszelkie należności finansowe wobec Uczelni; wprowadzenie tego warunku nie znajduje uzasadnienia w przepisach powszechnie obowiązujących, co więcej, zgodnie z Regulaminem studiów, to semestr jest jednostką zaliczeniową w toku studiów.

Wątpliwości budzi par. 38 ust. 5 *Regulaminu studiów*, zgodnie z którym powtarzanie semestru jest uzależnione od uzyskania urlopu długoterminowego na okres oczekiwania na jego rozpoczęcie. Należy podkreślić, że zgodnie z przyjętymi w Uczelni rozwiązaniami, podczas urlopu od zajęć student traci prawo do pobierania pomocy materialnej. Nieuzasadniona wydaje się być pojawiająca się ww. przypadku korelacja pomiędzy prawem

do powtarzania zajęć w wyniku niezadowalających wyników w nauce, a prawem studenta do otrzymania świadczeń pomocy materialnej.

5.2

Studenci mają możliwość udziału w krajowych (program MOST) i międzynarodowych programach mobilności studenckiej, a także w stypendiach w ramach umów bilateralnych podpisanych przez Wydział. Liczba studentów zainteresowanych programami spada (w programie MOST w ostatnich trzech latach akademickich nie uczestniczył żaden student; w ramach programu ERASMUS + w 2013/2014 – 4, w 2014/2015 – 1). Studenci jako przyczynę braku zainteresowania programami wskazali dużą liczbę zajęć do zrealizowania w toku studiów. W ich opinii udział w programach jest dodatkowym, zbytecznym obciążeniem. Informacje na temat zasad rekrutacji na oferowane wyjazdy są powszechnie dostępne i znane, a także zapewniają sprawiedliwe i równe szanse uczestnictwa w wymianach, co potwierdzili studenci obecni na spotkaniu. Studenci pozytywnie oceniają pracę koordynatora programu ERASMUS + . Uznali oni, że oferta oferowanych programów stypendialnych jest adekwatna do ich potrzeb (w zakresie podpisanych przez uczelnię umów) oraz oceniają ją pozytywnie. Podkreślali, że pracownicy Instytutu w pełni respektują zasadę uznawalności osiągnięć w ramach programu ERASMUS+ nie stwarzając w tym zakresie problemów.

Studenci otrzymują informację na temat możliwości udziału w programach mobilności studenckiej za pośrednictwem strony internetowej uczelni, profilu uczelni na portalu społecznościowym oraz od prowadzących zajęcia.

5.3

Ważną rolę we wsparciu studentów w kontaktach z otoczeniem społecznym i gospodarczym odgrywa w Uczelni Akademickie Biuro Karier, które udostępnia studentom i absolwentom oferty pracy, praktyk i staży. Biuro prowadzi również dodatkowe warsztaty z zakresu umiejętności miękkich, otwarte wykłady praktyków i pracodawców, dokonuje analizy ofert pracy oraz planów zawodowych absolwentów. Biuro prowadzi dobrą politykę promocyjną (strona internetowa, profile na portalu społecznościowym oraz poprzez materiały promocyjne).

Uczelnia wspiera działania studentów służące współpracy z otoczeniem społecznym i kulturalnym. Dofinansowuje inicjatywy studenckich kół naukowych i samorządu studenckiego (np. liczne konferencje naukowe), udziela pomocy organizacyjnej, ułatwia nawiązanie kontaktów. Studenci mają również możliwość uczestniczenia w spotkaniach z osobami wizytującymi z uczelni partnerskich. Ważnym jest także wsparcie udzielane studentom przez prowadzących zajęcia, szczególnie w nawiązywaniu współpracy z przedstawicielami pracodawców.

Na wydziale działa samorząd studencki, który może ubiegać się o dofinansowanie projektów i korzystać z pomieszczeń do organizacji swoich wydarzeń. W ocenie przedstawicieli samorządu wsparcie, które jest im udzielane, jest wystarczające. Członkowie samorządu pozytywnie ocenili współpracę z władzami wydziału i uczelni.

5.4

Formy dostosowania procesu kształcenia do potrzeb osób niepełnosprawnych określa załącznik nr 1 do *Regulaminu Studiów*, tj. *Szczegółowe zasady wprowadzania i stosowania rozwiązań alternatywnych wobec studentów z niepełnosprawnościami*. Studenci niepełnosprawni mogą otrzymać stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, dopasować plan toku studiów do swoich indywidualnych potrzeb, wnioskować o m.in.

przygotowanie materiałów w alternatywnych formach zapisu, zapewnienie sprzętu adaptacyjnego, organizację transportu, pomoc asystenta oraz zmiany organizacji zajęć i trybu zdawania egzaminów czy uzyskiwania zaliczeń. Pomoc ta nie jest w stanie jednak zaradzić problemom osób niepełnosprawnych fizycznie, planujących studia historyczne. Nieprzystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową budynek IH może bowiem uniemożliwiać ich podjęcie.

5.5

Godziny pracy jednostek administracyjnych są dostosowane do potrzeb studentów. Studenci pozytywnie oceniają pracę jednostek administracji, w tym proces przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej. W procesie przyznawania świadczeń stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania administracyjnego (zasada instancyjności, załatwienie sprawy poprzez wydanie decyzji). Studenci podkreślili, iż pracownicy jednostek administracyjnych chętnie udzielają pomocy. Na stronie internetowej uczelni, będącej według studentów, głównym źródłem informacji znajdują się aktualne informacje. Studenci uważają, że informacje o programie kształcenia i toku studiów są powszechnie znane i dostępne. Informacja dotycząca procedur związanych z tokiem studiów, zwyczajowo jest przekazywana studentom także podczas zajęć dydaktycznych przez prowadzących.

3. Uzasadnienie

Studenci otrzymują adekwatne do ich potrzeb wsparcie dydaktyczne, naukowe i materialne z uwzględnieniem zasady równego i sprawiedliwego dostępu do oferowanych form opieki. Obecny system przyznawania świadczeń pomocy materialnej jest skuteczny. Istniejący system rozpatrywania skarg i wniosków jest oceniany przez studentów pozytywnie. Studenci mają odpowiednie możliwości indywidualizacji procesu kształcenia oraz dodatkowego rozwoju swoich zainteresowań poprzez działalność w ramach kół naukowych.

Jednostka uczestniczy w programie wymiany ERASMUS+. Uczelnia prowadzi dobrą politykę informacyjną w zakresie programów mobilności studenckiej. Studenci pozytywnie oceniają funkcjonowanie programu oraz ofertę programów stypendialnych, przygotowaną przez Uczelnię.

Akademickie Biuro Karier prowadzi działalność w zakresie pośrednictwa w organizowaniu praktyk i staży studenckich, gromadzenia i udostępniania informacji w zakresie ofert pracy, organizacji spotkań z potencjalnymi pracodawcami, szkoleń z umiejętności miękkich, a także utrzymywania kontaktów z absolwentami. Na Wydziale działa samorząd studencki, który otrzymuje odpowiednie wsparcie od władz uczelni.

Praca jednostek administracyjnych jest dostosowana do potrzeb studentów, którzy mają zapewniony publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów. Studenci pozytywnie oceniają pracę obsługi administracyjnej.

4. Zalecenia:

Sugeruje się zwrócenie uwagi na przytoczone w pkt. 5.1 przepisy Regulaminu studiów i Regulaminu pomocy materialnej oraz dostosowanie wzoru umowy podpisywanej ze studentami do przepisów powszechnie obowiązujących

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów

6.1 Jednostka, mając na uwadze politykę jakości, wdrożyła wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym w szczególności ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia i okresowy przegląd programów studiów mający na celu ich doskonalenie, przy uwzględnieniu:*

6.1.1. projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych,*

6.1.2 monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania,

6.1.3 weryfikacji osiąganych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania,*

6.1.4 zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów,

6.1.5. wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia,*

6.1.6. kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, oraz prowadzonej polityki kadrowej,*

6.1.7. wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej,

6.1.8. zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz środków wsparcia dla studentów,

6.1.9 sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia,

6.1.10. dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach

6.2. Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu.

1. Ocena: W pełni

2. *2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.*

6.1.

W Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach system zapewnienia jakości kształcenia został ustalony i zatwierdzony Uchwałą Nr 27/2012 Senatu z dnia 26 kwietnia 2012 r. w sprawie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, uaktualniony przez Senat Uchwałą Nr 26/2013 w dniu 25 kwietnia 2013 r. zmieniającą Uchwałę Nr 27/2012. Uchwała ta określiła cele i zakres działania uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia, a także jego organizację i metody weryfikacji jego funkcjonowania. Odpowiedzialność za kompleksowy proces wprowadzania i funkcjonowania systemu jakości kształcenia ponosi Rektor, zaś nadzór nad jego funkcjonowaniem sprawuje Prorektor ds. kształcenia. System podlega doskonaleniu i jest dostosowywany do zmieniających się uwarunkowań prawnych.

Ocena skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia i projektowanie ogólnouniwersyteckich działań służących jego doskonaleniu należy do Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia. W skali wydziału zadania te należą do Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Zalecenia obu komisji stanowią przedmiot prac działającego w Instytucie Kierunkowego Zespołu ds. Programu Kształcenia

Polityka Jakości Uczelni jest określona w misji i strategii rozwoju Uczelni oraz Wydziału. Obejmuje ona wszystkie obszary działalności określone jako strategiczne dla funkcjonowania i rozwoju działalności Wydziału. Obejmują one działalność dydaktyczną, w tym kształcenie studentów oparte o rozwój kadry, monitorowanie i analizę procesu kształcenia, działalność naukowo-badawczą, działalność związaną z budowaniem i rozwojem relacji z otoczeniem

społeczno-gospodarczym i absolwentami, rozwój infrastruktury. Strategia Wydziału wymienia cele strategiczne, cele operacyjne i przypisane im zadania. Doskonalenie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zostało w dokumencie tym uznane za jeden z priorytetów jednostki.

Ważnym czynnikiem kształtującym Politykę Jakości Uczelni są również uchwały Senatu i zarządzenia Rektora, w szczególności wdrażające jakościowe rozwiązania systemowe, które są sukcesywnie doskonalone z wykorzystaniem obowiązującego prawa i uznanych dobrych praktyk.

6.1.1*

Zasady dotyczące projektowania efektów kształcenia określa procedura WSZJK-U/1, a także stosowne uchwały Senatu i zarządzenia Rektora. Zgodnie z nimi przygotowywane są programy kształcenia. Nadzór merytoryczny nad pracami w tym zakresie sprawują Dziekani oraz Dyrektorzy Instytutów. Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni mają wpływ na projektowanie i modyfikowanie efektów kształcenia. Interesariusze wewnętrzni czyli studenci, kadra dydaktyczna ocenianego kierunku, pracownicy administracji uczestniczą w projektowaniu efektów kształcenia poprzez udział w posiedzeniach Senatu, Rady Wydziału, Kierunkowego Zespołu ds. Programu Kształcenia na kierunku historia, Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Proces powoływania przedstawicieli do wyżej wymienionych organów odbywa się z pełnym poszanowaniem praw interesariuszy wewnętrznych.

Przedstawiciele studentów uczestniczą w pracach Kierunkowego Zespołu ds. Programu Kształcenia, a także Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, są także obecni z prawem głosu w Senacie Uczelni i Radzie Wydziału. Liczba studentów w składzie tych organów jest zgodna odpowiednio z art. 61 ust. 3 oraz art. 67 ust. 4 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym. Z przedstawionej podczas wizytacji dokumentacji wynika, iż Samorząd Studencki opiniuje program i plan studiów. Z odpowiednim wyprzedzeniem przedstawiciele studentów będący członkami ww. gremiów otrzymują materiały będące przedmiotem dyskusji na posiedzeniach, co umożliwia im skonsultowanie zmian i poinformowanie pozostałych studentów o aktualnych pracach nad programem kształcenia. Źródłem ich wiedzy są również udostępniane studentom wyniki badań ankietowych.

W procesie kształtowania koncepcji kształcenia biorą także udział interesariusze zewnętrzni, którzy są zapraszani na posiedzenia Kierunkowego Zespołu ds. Programu Kształcenia. Sporą grupę wśród nich tworzą m.in. absolwenci Instytutu Historii oraz liczni dydaktycy, którzy ukończyli studia historyczne w innych ośrodkach akademickich.

Wśród wymiernych efektów współpracy z interesariuszami zewnętrznymi wymienić należy: wyniki ankiet sprawdzających zapotrzebowanie rynku na absolwentów projektowanych nowych specjalności na studiach historycznych, czy uzyskanie, w wyniku regularnych spotkań, informacji o potrzebie zmian w planie i programie studiów, w tym szczególnie dotyczących treści kształcenia, czasu trwania przedmiotu, realizacji praktyk studenckich. Zgodnie z oczekiwaniami interesariuszy, w planie i programie studiów licencjackich na wizytowanym kierunku uzupełniono moduł ogólnouczelniany o przedmioty z obszaru nauk humanistycznych i społecznych („Podstawy komunikacji międzyludzkiej” i „Wprowadzenie do medioznawstwa”). Ponadto zamieniono formę zajęć „Technologii informacyjnej” z ćwiczeń na ćwiczenia laboratoryjne, po konsultacjach ze studentami, na ich prośbę, dodano 30 godzin z przedmiotu „Język łaciński” oraz 15 godzin z przedmiotu „Nauki pomocnicze historii”, wykład z „Dydaktyki historii (II etap edukacji)” przeniesiono z semestru czwartego na szósty, wprowadzono „Praktykę zawodową” na specjalności „Dziedzictwo kulturowe regionu, jego ochrona i promocja”. W odniesieniu do tej specjalności podjęto decyzję o przeniesieniu przedmiotu „Rejestracja zabytków i opracowanie dokumentacji” z semestru drugiego na trzeci, zaś przedmiot „Historia sztuki”, który nie powinien mieć charakteru

konwersatorium, lecz wykładu kończącego się egzaminem (to jeden z ważniejszych przedmiotów na tej specjalności) z trzeciego na drugi; w ten sposób studenci najpierw poznają historię sztuki, a dopiero później, w oparciu o pozyskaną wiedzę, zasady opracowywania dokumentacji zabytków (dotychczas było odwrotnie). Z tych samych powodów postanowiono o „przesunięciu” przedmiotu „Muzealnictwo” z semestru drugiego na trzeci, zaś kolejne przedmioty specjalistyczne, tj. „Urbanistykę i architekturę Małopolski” oraz „Treści ideowe w sztuce Małopolski”, realizowane będą w trakcie kolejnych semestrów. Po złożeniu protokołu Kierunkowego Zespołu ds. Programu Kształcenia z dnia 2 czerwca 2015 r., zmiany te zostały wprowadzone do programu nauczania i przedstawione do akceptacji na Radzie Wydziału w dniu 18 czerwca 2015 r.

Także w przypadku studiów drugiego stopnia dodano do modułu ogólnouczelnianego nowe przedmioty z obszaru nauk humanistycznych i społecznych („Kultura słowa” i „Media w świecie współczesnym”), a także kilka przedmiotów z zakresu nauki historycznej, podnosząc tym samym jakość kształcenia na wizytowanym kierunku („Imperia starożytne”, „Państwa świata średniowiecznego”, „Państwa epoki nowożytnej”, „Europa i świat w XIX wieku”, „Europa i świat między dwiema wojnami”, „Stosunki międzynarodowe po II wojnie światowej”). Dokonano też drobnych korekt w kolejności przedmiotów (wykład z „Dydaktyki historii” na specjalności nauczycielskiej przeniesiono z semestru drugiego na czwarty). Zgodnie z sugestiami interesariuszy tak wewnętrznych, jak i zewnętrznych na specjalnościach „Edytorstwo naukowe” oraz „Historia kultury i zarządzanie jej dobrami” do programu nauczania dodano tak ważne dla studentów „Praktyki zawodowe”. Studenci zwrócili jednak uwagę, że zajęcia fakultatywne powinny być wybieralne, nie zaś „narzucane” odgórnie, postulowali także, by zwiększyć liczbę zajęć warsztatowych poświęconych analizie źródeł.

Powyższe liczne przykłady dotyczące udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w projektowaniu efektów kształcenia wskazują, iż dobór procedur i narzędzi w WSZJK zapewniających udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w określaniu efektów kształcenia jest prawidłowy.

6.1.2

W wizytowanej jednostce nie przyjęto formalnych procedur regulujących proces monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, ale prowadzone są działania pozwalające na jego ocenę. Regularnie wśród absolwentów studiów I i II stopnia przeprowadzana jest *Ankieta samooceny osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia*, której celem jest uzyskanie opinii o stopniu osiągnięcia w całym toku studiów każdego kierunkowego efektu kształcenia. Tego zagadnienia dotyczą także niektóre pytania ankiety przeprowadzanej wśród studentów dorocznie w Dniu Jakości Kształcenia na UJK w Kielcach. Wyniki obu ankiet są omawiane przez Kierunkowy Zespół ds. Programu Kształcenia i Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia, w pracach których uczestniczą przedstawiciele studentów. Ponadto metodom i narzędziom weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia na poszczególnych zajęciach oraz odpowiedzi na pytanie: w jakim stopniu zrealizowano zakładane efekty kształcenia przypisane do konkretnych przedmiotów? poświęcone są posiedzenia Kierunkowego Zespołu ds. Programu Kształcenia, który analizuje karty przedmiotów, materiały (w tym m.in. prace etapowe) zawarte w teczkach przedmiotowych, statystyki ocen wystawionych podczas sesji egzaminacyjnej. Jednostka monitoruje też przebieg praktyk, wykorzystując do tego sprawozdania z praktyk oraz pozostałe dokumenty świadczące o ich przebiegu i stopniu osiągniętych efektów kształcenia.

Nie wszystkie jednak w/w działania rzeczywiście wpływają na proces kształcenia i służą jego doskonaleniu. Lektura protokołów z posiedzeń Kierunkowego Zespołu ds. Programu Kształcenia skłania do postawienia pytania o efektywność i tym samym przydatność *Ankiety*

samooceny osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia. Analiza wyników dwóch kolejnych edycji tych ankiet nie doprowadziła bowiem do sformułowania rekomendacji służących doskonaleniu programu kształcenia i jego realizacji.

W Instytucie Historii UJK w Kielcach obowiązuje „Regulamin procesu dyplomowania na studiach I i II stopnia”, przyjęty na Wydziale Humanistycznym w 2013 r., który określa m.in. wymagania stawiane pracom licencjackich i magisterskim, procedurę wyboru opiekuna i tematu pracy dyplomowej, zasady składania prac dyplomowych, przebieg egzaminu dyplomowego. Jednak zapisy dotyczące wymagań stawianych pracom dyplomowym na studiach I i II stopnia, ujęte w § 5 ust. 1-3 nie pozwalają na precyzyjne wskazanie różnic między pracami dyplomowymi przygotowanymi na dwóch różnych poziomach studiów. Obowiązujące procedury nie gwarantują studentowi prawa do zapoznania się z treścią recenzji przed egzaminem dyplomowym, co byłoby z pewnością dobrą praktyką, nie eliminując także niedociągnięć w dokumentowaniu procesu dyplomowania (recenzje niepełne lub nazbyt lakoniczne, niewypełnione rubryki formalne).

6.1.3*

Zasady weryfikacji efektów kształcenia zawarte są w *Regulaminie studiów, Regulaminie praktyk, Regulaminie procesu dyplomowania*, a także w procedurach systemowych. Wymagania dotyczące poszczególnych przedmiotów określone są przez prowadzące je osoby w kartach przedmiotów. Weryfikację i ocenę osiągniętych przez studentów efektów kształcenia na Wydziale opisuje procedura WSZJK-U/3 – *Weryfikacja osiągania zakładanych efektów kształcenia oraz oceniania studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych*. Weryfikacja zakładanych efektów kształcenia realizowana jest poprzez: 1) prace etapowe, realizowane przez studenta w trakcie studiów, egzaminy z przedmiotów, zaliczenia zajęć (z oceną i bez oceny); 2) proces dyplomowania czyli prace dyplomowe oceniane przez opiekuna i recenzenta i egzaminy dyplomowe; 3) praktyki studenckie, które pozwalają na sprawdzenie efektów realizowanych podczas zajęć oraz są dopełnieniem koncepcji kształcenia. Do monitorowania oraz oceny narzędzi i form weryfikacji efektów kształcenia wykorzystuje się systematycznie przeprowadzaną przez Kierunkowy Zespół ds. Programu Kształcenia analizę kart przedmiotów oraz wyników ankiet dot. zajęć dydaktycznych, w których studenci oceniają m.in. realizację zajęć zgodnie z sylabusem, a także możliwość osiągnięcia założonych efektów kształcenia, prawidłowość usytuowania przedmiotu w programie kształcenia, adekwatność określonego nakładu pracy studenta.

Na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach wprowadzona została również procedura antyplagiatowa, którą określa *Zarządzenie nr 13/2015 Rektora UJK z dnia 9 lutego 2015r. w sprawie regulaminu określającego tryb i zasady funkcjonowania procedury antyplagiatowej z późn. zm.* Wszystkie prace dyplomowe są poddawane procedurze weryfikacji w systemie antyplagiatowym. Zasady weryfikacji określone są też w procedurach systemowych: WSZJK-U/11 – Proces dyplomowania oraz WSZJK-U/12 – Odbywanie i dokumentowania praktyk studenckich.

W opinii Zespołu Oceniającego skuteczność działań w zakresie zapewniania właściwego funkcjonowania systemu weryfikacji efektów kształcenia osłabia preferowanie pisemnych egzaminów i zaliczeń, które – nawet jeśli charakteryzują się zróżnicowaną formą – nie pozwalają na ocenę niektórych kompetencji z zakresu umiejętności i większości z zakresu kompetencji społecznych.

6.1.4.

Organizacja potwierdzania efektów uczenia się poza systemem studiów została określona w Uchwale Senatu Nr 54/2015 z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu potwierdzania efektów uczenia się w Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Wydział jest uprawniony do potwierdzania efektów uczenia się na kierunku historia zgodnie z warunkami określonymi w art. 170e ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, a przedstawiciele Wydziału uczestniczyli w wypracowywaniu procedur ogólnouczelnianych. Z przedstawionego raportu samooceny oraz rozmów przeprowadzonych przez Zespół Oceniający PKA z Dyrekcją Instytutu Historii wynika jednak, że Instytut nie był przekonany o zasadności uznawania efektów uczenia się osiągniętych poza formalnym systemem kształcenia i nie zamierzał wdrażać przygotowanych procedur. ZO zachęca jednostkę do ponownego rozważenia tej kwestii, zwłaszcza, że Instytut Historii UJK z powodzeniem realizuje projekt rekrutacji na studia osób posiadających doświadczenie zawodowe. Wprowadzenie uznawania efektów uczenia się osiągniętych w trakcie pracy zawodowej może zwiększyć zainteresowanie kształceniem na studiach historycznych w grupach 40+.

6.1.5*

Uczelnia od roku 2012 prowadzi badania w zakresie monitorowania losów zawodowych absolwentów z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety, zamieszczonego na portalu Akademickiego Biura Karier, koordynatora badań prowadzonych zarówno wśród pracodawców, jak i absolwentów. Badanie przeprowadzane jest po 6 miesiącach, 3 i 5 latach od ukończenia studiów. Wyniki badań przedstawione w zbiorczym raporcie analizowane są przez Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia, która dba o dostosowanie programu kształcenia do potrzeb rynku pracy. Raport – udostępniany też na stronie UJK w Kielcach - zawiera wiele interesujących przekrojów analitycznych, m.in.: obecny statut zawodowy absolwenta, zgodność wykonywanego zawodu z kierunkiem studiów, opinie o preferowanych przez pracodawców kwalifikacjach. Pewnym mankamentem tego opracowania jest brak podziału na poszczególne kierunki studiów, co przy dużej ich liczbie i sporym zróżnicowaniu utrudniać może formułowanie rekomendacji dot. procesu kształcenia dla konkretnego kierunku studiów. Stąd w opinii ZO PKA dla doskonalenia programu studiów historycznych na UJK w Kielcach większe znaczenie mają opinie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, wśród których jest wielu absolwentów wizytowanego kierunku. To przy ich udziale (np. absolwentów zatrudnionych w Archiwum Państwowym czy Muzeum Narodowym w Kielcach) udało się opracować nowe oferty studiów podyplomowych, tj. „Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją” oraz „Muzealnictwo”, a także dokonać zmian w modułach specjalnościowych na studiach I i II stopnia.

6.1.6

Podstawowe elementy polityki kadrowej w obszarze kształtowania jakości dydaktyki na Wydziale odnoszą się do doboru kadry naukowo-dydaktycznej o odpowiednich kwalifikacjach do realizacji procesu kształcenia na Wydziale, prawidłowości przydzielania nauczycielom akademickim zadań dydaktycznych i zgodności tematyki tych zadań ze ich specjalnością naukową, monitorowania jakości procesu dydaktycznego poprzez system hospitacji oraz ankietyzacji, stworzenia możliwości ciągłego doskonalenia i podnoszenia kwalifikacji naukowych i dydaktycznych poprzez udział w konferencjach i szkoleniach (m.in. poprzez udział w kursach pedagogicznych), wsparcia w rozwoju działalności naukowo-badawczej, promowania i nagradzania pracowników czynnie włączających się w proces podnoszenia jakości kształcenia.

Wyżej wymienione zagadnienia są przedmiotem uregulowań na szczeblu uczelnianym, w formie uchwał Senatu, zarządzeń Rektora oraz regulaminów. Zasady i metody doboru kadry naukowo-dydaktycznej Wydziału określa Statut Uczelni.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości uwzględnia ocenę jakości kadry poprzez: ocenę okresową pracowników, pozyskiwanie opinii studentów o prowadzących zajęcia (*Ankieta studencka oceniająca nauczyciela akademickiego*), a także hospitacje zajęć. Postępowanie w

tych trzech obszarach działań projakościowych regulują takie procedury jak: WSZJK - U/8 *Ogólnouniwersyteckie badania ankietowe*, WSZJK - U/9 *Procedura oceny nauczyciela akademickiego* oraz procedura WSZJK - U/13 *Procedura hospitacji zajęć*.

Ocena studencka odbywa się cyklicznie oraz regularnie - raz w semestrze. System oceny zajęć jest kompleksowy tj. objęte są nim wszystkie zajęcia i prowadzący zajęcia w ocenianym semestrze. Negatywne wyniki ankiet poszczególnych prowadzących skutkują rozmowami i przeprowadzeniem hospitacji zajęć. Studenci w rozmowie z Zespołem Oceniającym uznali pytania ankietowe za właściwe, nie zgłaszali żadnych uwag, choć podkreślali, że ankieta to narzędzie uzupełniające. Za najwartościowsze i najskuteczniejsze uznali bezpośredni kontakt z wykładowcami i władzami wydziału, którym zgłaszają wszelkie problemy.

Studenci dokonują także oceny pracowników administracji zaangażowanych w bezpośrednią obsługę studiów.. Badanie ankietowe (*Ankieta oceniająca pracę dziekanatu*) przeprowadzane jest raz w roku w trakcie semestru zimowego.

Okresowa ocena nauczycieli akademickich prowadzona jest zgodnie z wymogami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i obejmuje ocenę działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej nauczyciela akademickiego. Uwzględnia się również wyniki oceny studenckiej. Rozmowy z poszczególnymi grupami interesariuszy, Kierunkowym Zespołem ds. Programu Kształcenia, Wydziałową Komisją ds. Jakości Kształcenia potwierdziła, iż ocena kadry jest przedmiotem dyskusji w odpowiednich gremiach wydziałowych i uczelnianych, np. zgodnie z rocznym kalendarzem działań projakościowych jedno z posiedzeń Rady Wydziału poświęcone jest omówieniu polityki kadrowej pod kątem jakości dydaktyki prowadzonej na ocenianym kierunku.

Nauczyciele akademicy mogą skorzystać z rozmaitych form wsparcia w rozwoju naukowym i dydaktycznym. Uczelnia zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego poprzez współfinansowanie udziału w kursach, wyjazdów na sympozja, konferencje i kongresy.

6.1.7.

Wyniki badań ankietowych są opracowywane przez koordynatora badań ankietowych w porozumieniu z pełnomocnikiem Rektora ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Koordynator badań ankietowych przekazuje raport Dziekanowi. Raport zawiera indywidualne oceny nauczycieli akademickich. Informacje o uzyskanych wynikach otrzymują poszczególni nauczyciele akademicy. Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia na podstawie raportu opracowuje działania naprawcze i doskonalące proces kształcenia. Raport z badań ankietowych nie jest publikowany na stronie internetowej Uczelni. W trakcie wizytacji przedstawiono podsumowanie ankiety studenckiej dla Wydziału Humanistycznego za lata 2013/2014 i 2014/2015. Wnioski z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów wykorzystywane są przy obsadzie zajęć dydaktycznych oraz w polityce awansowej. Władze Wydziału na bieżąco reagują na wyrażone w ankietach opinie, szczególnie negatywne (np. przeprowadzają rozmowę wyjaśniającą z nauczycielem akademickim, przeprowadzają hospitację zajęć, dokonują zmiany prowadzącego zajęcia). Wnioski z ankietyzacji wykorzystywane są w okresowej ocenie nauczycieli akademickich w zakresie wypełniania przez nich obowiązków dydaktycznych. O roli procesu ankietyzacji, sposobach wykorzystywania opinii studenckich, a także działaniach naprawczych podejmowanych na tej podstawie studenci informowani są na posiedzeniach Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, Kierunkowego Zespołu ds. Programu Kształcenia oraz podczas spotkań Dyrekcji IH ze społecznością studencką.

6.1.8.

Monitorowanie stanu infrastruktury dydaktycznej należy do władz Wydziału, a także Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia i jest przeprowadzane okresowo, w cyklach

rocznych. Celem przeglądu stanu infrastruktury dydaktycznej i naukowej jest jak najlepsze jej dostosowanie do potrzeb prowadzonego kształcenia oraz specyfiki realizowanych badań. Społeczność studencka nie dokonuje wprawdzie samodzielnej oceny infrastruktury dydaktycznej, biblioteki i innych zasobów materialnych mających wpływ na proces kształcenia, ma jednak możliwość zgłaszania swoich postulatów za pośrednictwem własnych przedstawicieli w Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, Samorządu Studenckiego oraz pośrednio przy pomocy *Ankiety oceny zajęć dydaktycznych*, w której jedno pytanie dotyczy wykorzystania infrastruktury do osiągnięcia założonych efektów kształcenia (celów kształcenia). Z rozmów przeprowadzonych w czasie wizytacji wynika, że zmiany zaproponować może każdy ze społeczności akademickiej Wydziału i w miarę możliwości są one realizowane, np. na prośbę pracowników i studentów Instytutu Historii utworzono czytelną Instytutu Historii (poza strukturą formalną Biblioteki Uniwersyteckiej), została także zmodernizowana pracownia komputerowa.

System wsparcia studentów określa procedura WSZJK-U/5 – *Zapewnianie studentom dydaktycznego, naukowego i materialnego wsparcia*, a także przepisy wewnętrzne. Z zakresu wsparcia naukowego – statuty kół naukowych, pomocy materialnej - *Regulamin przyznawania pomocy materialnej dla studentów*, wspierania studentów niepełnosprawnych - *Szczegółowe zasady wprowadzania i stosowania rozwiązań alternatywnych wobec studentów niepełnosprawnych* (załącznik do Regulaminu studiów; Uchwała Senatu Nr 45/2010 - w sprawie wyrażenia zgody na utworzenie ogólnouczelnianej jednostki organizacyjnej Uniwersyteckie Centrum Wsparcia i Rehabilitacji, Zarządzenie Rektora Nr 2/2011 - w sprawie utworzenia jednostki ogólnouczelnianej Uniwersyteckie Centrum Wsparcia I Rehabilitacji). Proces obsługi studentów określa procedura WSZJK-U/6 – *Obsługa toku studiów*.

Uczelnia dysponuje procedurami zapobiegania działaniom nieetycznym związanym z procesem kształcenia, rozpatrywania skarg i wniosków, wprowadzono system antyplagiatowy, działają komisje dyscyplinarne i odwoławcze. Studenci mogą także korzystać z pomocy Biura Karier. Poza rejestracją ofert pracy, oferuje ono między innymi rozmaitego rodzaju szkolenia, wykłady adresowane do studentów danego kierunku, spotkania z pracodawcami, indywidualne poradnictwo zawodowe. W procesie kształcenia studenci mogą liczyć na pomoc opiekunów roku, mają też możliwość uczestniczenia w konferencjach naukowych, a także w wielu innych wydarzeniach promujących historię regionu i studia historyczne. W ramach WSZJK nie określono jednak narzędzia umożliwiającego studentom dokonywanie oceny udzielanego im wsparcia.

Przestawione wyżej informacje pozwalają uznać, że WSZJK stworzył mechanizmy zapewniające studentom wsparcie w procesie kształcenia, powinien być jednak wzbogacony o narzędzia służące jego ocenie, niezbędnej w procesie doskonalenia jakości kształcenia.

6.1.9.

Wydział posiada pełną i staranną dokumentację ilustrującą zakres prac Kierunkowego Zespołu ds. Programu Kształcenia, Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Zawiera ona raporty z przeglądu kart przedmiotu dla danego kierunku, wyniki ankiety studenckiej (ocena zajęć dydaktycznych), wyniki hospitacji zajęć dydaktycznych, sprawozdania z przebiegu praktyk studenckich, protokoły posiedzeń dziekańskich/wydziałowych zespołów/komisji i inne. Dokumentacja dot. zapewnienia jakości kształcenia, gromadzona w wersji elektronicznej i papierowej jest analizowana przez Kierunkowy Zespół ds. Programu Kształcenia, Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia i omawiana na posiedzeniach Rady Wydziału oraz zebraniach z pracownikami.

Wszystkie niezbędne dokumenty (np. wewnętrzne akty prawne, procedury, sprawozdania i raporty) publikuje się – zgodnie z procedurą WSZJK-U/7 – *Upowszechnianie informacji* - w

stosownej zakładce poświęconej jakości kształcenia na stronie internetowej Wydziału. Dostarcza ona także pełnej wiedzy na temat Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (struktura WSZJK, składy i zadania komisji, sprawozdania roczne, harmonogramy działań).

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia na Wydziale Humanistycznym i obejmujący wizytowaną jednostkę w odpowiednim zakresie uwzględnia analizowanie i dokumentowanie działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia. W Instytucie Historii oraz na Wydziale Humanistycznym są gromadzone, analizowane i wykorzystywane przez poszczególnych uczestników WSZJK dane niezbędne do zapewnienia jakości kształcenia.

6.1.10.

Zasady dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach określa procedura WSZJK-U/7 – *Upowszechnianie informacji*.

Instytut Historii UJK w Kielcach upowszechnia informacje dla kandydatów na studia, studentów, doktorantów oraz pracowników Instytutu. Odbywa się to za pośrednictwem strony internetowej Instytutu, poprzez system Wirtualnej Uczelni, a także z wykorzystaniem tablic ogłoszeń znajdujących się w siedzibie wizytowanej jednostki. Część informacji związanych z procesem kształcenia znajduje się na stronie internetowej Wydziału Humanistycznego oraz w zakładce „Studia” na stronie internetowej Uczelni. Jej użytkownicy mają dostęp do aktualnej oferty kształcenia, regulaminu studiów i innych aktów prawnych obowiązujących w Uczelni, a także informacje na temat organizacji roku (czas trwania semestrów, terminy sesji egzaminacyjnej i poprawkowej, itp), spraw ogólnouczelnianych oraz informacji dotyczących ECTS i jego składowych i programu LLP Erasmus.

Zakładka „Studenci” upowszechnia szczegółowe informacje dotyczące spraw socjalno-bytowych, Uniwersyteckiego Centrum Wsparcia i Rehabilitacji, portali studenckich, działalności naukowej (koła naukowe, organizacje studenckie), działalności kulturalnej i rekreacyjnej, itp.

Upowszechnianie informacji z wykorzystaniem Wirtualnej Uczelni dotyczy planów i toków studiów, kryteriów i procedur oceny (zaliczenia przedmiotu), wyników zaliczeń i egzaminów, danych na temat dostępności prowadzących zajęcia (godziny dyżurów), odpłatności, przyznanych stypendiów, opcjonalnie kart przedmiotów. Informacje adresowane są do konkretnego studenta, który korzysta z nich po zalogowaniu się na swoje indywidualne konto. Monitorowanie wykonania procedury WSZJK-U/7 – *Upowszechnianie informacji* należy do Dziekana oraz Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Sporządzane analizy wskazują, iż w systemie zamieszczane są dane, które usprawniają funkcjonowanie procesu kształcenia oraz umożliwiają swobodny i szybki dostęp studentom i pracownikom do informacji. Wydział nie prowadzi badania dotyczącego satysfakcji studentów w omawianym obszarze.

6.2.

Systematyczna ocena skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia odbywa się wedle procedury WSZJK-U/4 – *Ocena wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia*. Oceny tej dokonuje corocznie Uczelniana Komisja ds. Jakości Kształcenia, a także Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia. Ocenie podlega jakość kształcenia na kierunku, a także dokumentowanie procesu kształcenia. Zalecenia wspomnianych komisji stanowią przedmiot prac m.in. Kierunkowego Zespołu ds. Programu Kształcenia, Dyrekcji i administracji Instytutu. Obie wyżej wspomniane komisje systematycznie opiniują też prace Kierunkowego Zespołu ds. Programu Kształcenia, którego głównym celem jest monitorowanie i doskonalenie jakości kształcenia na wizytowanym kierunku. Do każdej stwierdzonej niezgodności opisanej w raporcie z oceny podejmowane są działania naprawcze, a jeśli to ma zastosowanie również działania

zapobiegawcze. Za realizację działań mających na celu usunięcie niezgodności i jej przyczyn odpowiada kierownik jednostki organizacyjnej, w której stwierdzono niezgodność. ZO PKA zapoznał się z raportami z oceny wewnętrznej i zidentyfikował działania doskonalące wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, np. z inicjatywy Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia dostosowano procedury uczelniane do potrzeb kierunków prowadzonych na Wydziale, zaś Kierunkowy Zespół ds. Programu Kształcenia wprowadził własne narzędzie pozyskiwania opinii studentów na temat stopnia osiągniętych efektów kształcenia.

3. Uzasadnienie

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości na Wydziale Humanistycznym jest wdrożony i udoskonalany. System zawiera procedury obejmujące wszystkie formy kształcenia i obszary ważne dla jakości kształcenia. Wydział zapewnia interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym udział w procesie projektowania efektów kształcenia jak i dokonywania ich zmian.

Oceniając rolę systemu w zakresie wsparcia prowadzonej polityki kadrowej można przyjąć, iż spełnia przypisane mu zadania. Polityka kadrowa jest dostosowana do potrzeb wynikających z obsady zajęć. Stosowane są ankiety oceniające nauczycieli na wszystkich poziomach i formach studiów oraz prowadzone są hospitacje zajęć dydaktycznych. Wyniki tych ocen są brane pod uwagę przy obsadzie zajęć w kolejnych cyklach. Weryfikacja form i metod stosowanych w realizacji osiąganych przez studentów efektów kształcenia odbywa się na każdym etapie kształcenia i na wszystkich rodzajach zajęć. System zapobiega plagiatom i wspomaga ich wykrywanie. Jednostka wykorzystuje wyniki monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia, prowadzi także badanie rynku pracy, którego efektem jest doskonalenie programu kształcenia. Skuteczność systemu podlega systematycznej ocenie, należy jednak spodziewać się zwiększenia z czasem efektywności tych działań.

Reasumując, można stwierdzić, iż funkcjonujący na Wydziale Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia tworzy strukturę pozwalającą na budowę kultury jakości na wizytowanym kierunku, stwarza warunki dla zapewnienia systematyczności przeprowadzanych ocen i analiz osiąganych efektów kształcenia, stanowiących podstawę doskonalenia programu kształcenia.

4. Zalecenia

W ramach zaleceń dotyczących funkcjonowania WSZJK zwraca się uwagę na konieczność udoskonalenia narzędzi pozwalających studentom na ocenę wsparcia udzielanego im przez jednostkę oraz udostępniania informacji o programie i procesie kształcenia. Poprawy wymagają także procedury związane z przebiegiem i dokumentowaniem procesu dyplomowania. Warto też pogłębić refleksję nad skutecznością i przydatnością wszystkich narzędzi wykorzystywanych do pozyskiwania opinii studentów o poszczególnych obszarach kształcenia. Analiza wyników wszelkich przeprowadzanych ankiet powinna bowiem prowadzić do sformułowania konkretnych rekomendacji służących doskonaleniu jakości kształcenia.

Odniesienie się do analizy SWOT przedstawionej przez jednostkę w raporcie samooceny, w kontekście wyników oceny przeprowadzonej przez zespół oceniający PKA

Analiza SWOT zamieszczona w Raporcie samooceny jest zasadniczo trafna i przekonująca. Właściwie identyfikuje mocne strony jednostki, którymi są w szczególności: kadra naukowo-dydaktyczna oraz zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych w konstruowanie programu kształcenia i monitorowanie jego realizacji. Należy zgodzić się z autorami *Raportu samooceny*, że szansą na rozwój kształcenia na kierunku historia jest wzmożenie kontaktów międzynarodowych środowiska naukowego i studentów oraz pogłębienie współpracy z pracodawcami i innymi interesariuszami zewnętrznymi. To ostatnie powinno zaowocować podniesieniem *employability* absolwentów wizytowanego kierunku oraz przyczynić się do podnoszenia społecznego prestiżu humanistyki i zwiększać zainteresowanie studiami humanistycznymi, w tym historycznymi. Sam Instytut Historii i Wydział Humanistyczny, ale przede wszystkim Uczelnia podejmująca różne działania promocyjne na znacznie większą skalę powinny minimalizować skutki opisanego w raporcie niewielkiego społecznego przekonania o wartości i przydatności studiów humanistycznych na rynku pracy. Do zwiększenia liczby kandydatów na studia może także przyczynić się coraz większe zainteresowanie kształceniem przez całe życie (*long-live learning*). Sprzyjać temu powinna procedura uznawania efektów uczenia się osiągniętych poza formalnym systemem edukacji, do wdrożenia której Zespół Oceniający PKA zachęca społeczność akademicką IH UJK w Kielcach. Nie ulega wątpliwości, że doskonałym miejscem pracy dla historyków w Kielcach jest nowoczesna i posiadająca bogaty księgozbiór Biblioteka Uniwersytecka, oddalona jednak od siedziby Instytutu Historii, co utrudniać może sprawne osiąganie zakładanych efektów kształcenia. Poważnym i niezmiennym od lat problemem jest niedostosowanie budynku, w którym znajduje się Instytut do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Uniemożliwia to podjęcie przez nich studiów historycznych. O ile rozwiązanie tej kwestii wymaga decyzji władz Uczelni, to z niskim odsetkiem udziału studentów w ankietyzacji wizytowana jednostka może i powinna zmierzyć się sama, pozyskiwanie opinii studentów i pogłębiona analiza zebranych danych ma bowiem ogromne znaczenie dla doskonalenia jakości kształcenia. Warto rozważyć zintensyfikowanie działań zmierzających do przekonania studentów do idei ankietyzacji (np. poprzez pokazanie, że wyniki ewaluacji mają realny wpływ na proces dydaktyczny) czy też zwiększenie udziału Samorządu Studenckiego w projektowaniu i przeprowadzeniu badań ankietowych. Decyzja o wyborze stosownego narzędzia należy oczywiście wyłącznie do wizytowanej jednostki.

Dobre praktyki

- Bardzo sprawnie funkcjonujące procedury określania *learning agreement* i uznawanie wyników osiągniętych przez studentów w ramach programu ERASMUS
- „Dzień programu ERASMUS”, służący promocji programu i prezentacji doświadczeń studentów, którzy z niego skorzystali
- Rzeczywista i szeroka współpraca z interesariuszami zewnętrznymi, wśród których są absolwenci i potencjalni pracodawcy studentów wizytowanego kierunku